

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	18440 Стоматологія
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	221 Стоматологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	18440
Назва ОП	Стоматологія
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Савельєва Наталія Миколаївна, Айрапетян Кароліна Артурівна, Гаджула Наталія Григорівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	23.03.2021 р. – 25.03.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_master_dentistry_self-esteem.pdf
Програма візиту експертної групи	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_master_dentistry_visit-program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальні враження від освітньо-професійної програми позитивні. Програма орієнтована на отримання здобувачами якісних освітніх послуг для досягнення цілей і ПРН. Особливістю ОПП “Стоматологія” є її реалізація при поєднанні теоретичної і практичної підготовки як у стоматологічних кабінетах випускової кафедри та Університетської клініки, так і на клінічних базах роботодавців; проходження виробничої практики безпосередньо на робочих місцях у стоматологічних закладах (наявні 8 двосторонніх угод про співпрацю); можливості міжнародної мобільності (із 6 іноземними установами підписано угоди про співпрацю); залучення до освітнього процесу професіоналів-практиків, експертів галузі, членів професійних асоціацій. Освітньо-професійна програма 221 “Стоматологія” з елементами інноваційності за змістом і прагненням до її покращення демонструє загальний рівень відповідності критеріям якості освітньо-професійних програм, зокрема “повну відповідність” – критерії 5, 8, “загалом відповідність” – критерії 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9. Виявлені недоліки не є суттєвими та можуть бути виправлені.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Узагальнення відповідних сильних сторін та позитивних практик ОПП 221 “Стоматологія” наступне: Поєднання фундаментальних знань у галузі охорони здоров'я з практичною підготовкою здобувачів до професійної діяльності сприяє забезпеченню їх конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Сформовано дієвий механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії; більшість розпрацьованих дисциплін вільного вибору мають авторський характер, щорічно оновлюються для створення гнучких та актуальних індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів. Забезпечено поєднання навчання і досліджень через залучення здобувачів до наукової роботи, участі у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, Всеукраїнських студентських олімпіадах зі стоматології. На ОПП створено належні умови для формування соціальних навиків в межах аудиторних занять, самостійної роботи, професійних і соціально-виховних заходів. До організації та реалізації навчального процесу залучені досвідчені професіонали-практики, роботодавці, представники професійних асоціацій, іноземні лектори. Позитивною практикою є справжній характер участі роботодавців у формуванні змісту ОПП, створення Експертної Ради роботодавців, Ради зі забезпечення якості освітньої діяльності Медичного інституту, Ради зі забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ, Студентської агенції співдії якості освіти. Існує можливість вступу на основі раніше здобутих рівнях фахової освіти. На ОПП “Стоматологія” неодноразово застосовувалась практика перезарахування і визнання результатів навчання, отриманих у вітчизняних ЗВО та під час неформальної освіти. Впроваджуються інноваційні та високотехнологічні методи навчання; на високому рівні організовано інформаційну підтримку та дистанційне навчання; існують різноманітні електронні навчальні ресурси СумДУ та електронний інституційний репозитарій університету. Проводиться системна і потужна робота ЗВО в питаннях забезпечення дотримання всіма учасниками освітнього процесу принципів і засад академічної доброчесності. В університеті сформовано Кодекс академічної доброчесності, створено Групу сприяння академічної доброчесності, реалізовано курси “Основи академічного письма” та “Основи інформаційної грамотності”, систематично проводяться заходи з популяризації академічної доброчесності. В університеті наявний широкий спектр напрямів підвищення кваліфікації для викладачів; проводиться системна організація та реалізація програм підвищення кваліфікації за участю Центру розвитку кадрового потенціалу СумДУ, 27 викладачів ОП володіють іноземною мовою на рівні B2. В СумДУ сформовано інституційну культуру внутрішньої системи забезпечення якості, що сприяє постійному моніторингу змісту програми; визначено та нормативно задокументовано всі необхідні процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОПП; наявна практика опитування роботодавців, здобувачів та викладачів щодо якості проектування структури та змісту ОПП.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Узагальнення слабких сторін та рекомендацій з удосконалення ОПП наступне: Каталог вибіркового циклу фахової підготовки необхідно доповнити вибічковими компонентами стоматологічного напрямку, оскільки наявна тільки одна професійно-орієнтована дисципліна “Основи естетичної реставрації зубів”, а сфера стоматології невпинно розвивається, впроваджуються сучасні технології діагностики та лікування стоматологічних захворювань. З цієї ж метою потрібно добирати викладачів на програму для впровадження більшої кількості вибіркового циклу стоматологічного профілю з подальшою їх реалізацією; збільшити кількість фантомів, у тому числі пародонтологічних, стоматологічних симуляторів, моделей для імплантації зубів, по можливості, придбати обладнання цифрової стоматології. Необхідно переглянути ОК 4 “Філософія”, ОК 7 “Історія медицини”, ОК 17 “Медична інформатика”, ОК 18 “Безпека життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки”, ОК 45 “Охорона праці в галузі” за ОПП (2017), які перенесено в каталог вибіркового циклу ОПП (2020), через ймовірність відсутнього їх вибору здобувачами вищої освіти за період навчання; домагатися якісного як змістовного, так і технічного представлення ОПП. Потрібно посилити зусилля в напрямку залучення здобувачів ОПП 221 “Стоматологія” до міжнародної академічної мобільності. Потужні можливості СумДУ стосовно міжнародних навчань/ стажувань, участі у міжнародних проектах мінімально використовуються здобувачами цієї ОПП. Мотивувати педагогічних і науково-педагогічних працівників до публікаційної активності, в тому числі міжнародної. Розпрацювати та ввести в дію “Положення про проходження виробничої практики здобувачами СумДУ галузі знань “Охорона здоров'я”; завантажити навчальні програми виробничої практики для здобувачів 2-5 курсів ОПП 221 “Стоматологія”;

оприлюднити інформацію про склад та діяльність представників органів студентського самоврядування на веб-сайті ЗВО. Рекомендуємо приділити увагу рецензуванню освітньо-професійної програми академічною спільнотою інших закладів вищої освіти для проведення зовнішньої оцінки якості ОП з урахуванням академічного досвіду провідних вітчизняних та іноземних фахівців, з якими співпрацює СумДУ з метою її подальшого удосконалення. Рекомендуємо впровадити електронний журнал, який є не тільки інструментом моніторингу успішності здобувачів, але й інформаційним ресурсом дистанційного навчання.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” для другого (магістерського) рівня має чітко визначену ціль і узгоджується з місією та стратегією університету. ОПП була обговорена та схвалена на засіданні Експертної ради роботодавців (протокол №11 від 20.08.2020р.), на засіданні Ради з якості Медичного інституту, Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ (протокол №1 від 27.08.2020р.) і затверджена зі змінами рішенням Вченої ради СумДУ (протокол №1 від 28.08.2020р.). ОПП орієнтована на формування у здобувачів знань, умінь і навичок з гуманітарних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін з метою підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних і компетентних фахівців, здатних вирішувати типові та складні задачі у сфері стоматології та охорони здоров'я або в процесі навчання, що характеризуються невизначеністю умов і вимог та виконувати професійну діяльність лікаря-стоматолога. Мета ОПП була оновлена відповідно до змін, які відбулися протягом останнього циклу стратегічного планування і в новій редакції повністю відповідає змінам у місії та стратегії ЗВО, визначених Стратегічним планом розвитку СумДУ на 2020-2026 роки (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6d04a&kind=1>). ОП спрямована на отримання не тільки поглиблених теоретичних знань зі спеціальності “Стоматологія”, а також на оволодіння вміннями та навичками з діагностики, принципів лікування та профілактики стоматологічних захворювань, невідкладних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; формування у здобувачів спеціалізованих концептуальних знань, компетентностей, що сприятимуть підготовці до професійної та інноваційної діяльності для забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Особливістю ОПП “Стоматологія” є її реалізація при поєднанні практичної та теоретичної підготовки, проходженні практики на робочих місцях у стоматологічних установах (наявні 8 двосторонніх угод про співпрацю з вітчизняними спеціалізованими стоматологічними закладами, додаток 1), можливості міжнародної мобільності (із 6 закордонними ЗВО підписано угоди про співпрацю, додаток 1), наявності достатнього матеріально-технічного забезпечення (стоматологічні кабінети кафедри стоматології й Університетської клініки, клінічні зали, фантомний клас, зуботехнічна лабораторія, клінічні бази роботодавців); залучення до освітнього процесу професіоналів-практиків; можливість здійснювати навчання англійською мовою (27 викладачів ОП мають сертифікат B2; отримано ліцензію на провадження освітньої діяльності для іноземців та осіб без громадянства, протокол №130 засідання Ліцензійної комісії МОН України 09.04.2019). Цілі ОПП узгоджені із основною нормативною базою системи управління якістю діяльності СумДУ, документи знаходяться у вільному доступі за посиланням (<https://normative.sumdu.edu.ua>).

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі ОП та ПРН формуються з урахуванням пропозицій та інтересів усіх стейкхолдерів. На етапі розпрацювання ОП робочою проектною групою (РПГ) були враховані пропозиції здобувачів, які входять до складу РПГ. Зокрема, А. Лісовенко запропонував переглянути в навчальному плані за ОП години виробничої практики: збільшити обсяг самостійної підготовки за рахунок зменшення кількості аудиторних годин (протокол засідання РПГ №11 від 29.04.2020 у дод. 1). Від випускниці С. Личко отримано відгук, в якому також рекомендовано години для аудиторних занять залишити тільки для підсумкового захисту практики, а решту виділити для практичної роботи під керівництвом лікаря-стоматолога бази проходження практики. Під час зустрічі зі здобувачами встановлено факт урахування їх пропозицій щодо посилення практичної підготовки. Серед здобувачів і роботодавців проведено опитування щодо загальної оцінки ОП, результати якого було розглянуто та враховано на метод. семінарах каф. стоматології, засіданнях РПГ та Експертної ради роботодавців (витяги прот. засідань у дод. 1). Для реалізації та

оцінки якості ОП проведено громадське обговорення (фотопідтвердження розміщення проєкту у дод. 1). Працедавці залучаються до формування професійних компетентностей ОП, беруть участь у реалізації освітнього процесу в якості сумісників, керівників практики, членів атестаційної комісії випускників. Зокрема, директор НКП “Міська клінічна стомат. поліклініка” М.О. Сметанін, який входить до складу РПГ, запропонував доповнити мету попередньої редакції ОП. На засіданні Експертної ради роботодавців директор КНП “Сумська обласна клінічна стомат. поліклініка” вніс пропозицію деталізувати освітню і професійну кваліфікацію в загальній інформації про ОП; від заступника директора цієї ж поліклініки І.С. Полякової надійшла рецензія, в якій рекомендовано зазначити в ОП відповідність професорсько-викладацького складу Ліцензійним вимогам; гол. лікар Роменської стомат. поліклініки Н.М. Боряк запропонував виокремити освітні компоненти ОК 17, 22, 23, 25, 28, які входили в ОП (2018) в дисципліни з об'єднаною назвою. Всі пропозиції було враховано та затверджено на засіданні Ради з якості МІ (прот. №7 від 13.05.20 у дод. 1), до складу якої входять також представники студентського самоврядування. Серед академічної спільноти СумДУ зав. каф. громадського здоров'я проф. В.А. Сміянов вніс пропозицію щодо оновлення п.1.8 “Ресурсне забезпечення реалізації програми”, зав. каф. внутрішньої медицини проф. Л.Н. Приступа запропонував переглянути матрицю відповідності програмних компетентностей компонентам ОП та матрицю забезпечення ПРН відповідними компонентами ОП. Разом з тим, ОП (2020) не прорецензовано академічною спільнотою інших ЗВО. В акредитаційній справі наявна рецензія зав. каф. стомат. дитячого віку ХМАПО проф. Любченко О.В. на ОП (2017), виходячи з її змісту: до введення в дію затвердженого Стандарту ВО спеціальності “Стоматологія” для другого рівня ВО, набір компетентностей відповідає другому циклу – FQ-ENEA) та ін.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Врахування тенденцій розвитку спеціальності при формуванні цілей ОП і ПРН визначалися на основі аналізу різних джерел: веб-сайтів МОЗ України, Комітету ВР України з питань ОЗ, Головного управління ОЗ Сумської ОДА, інформаційного порталу СМР. Інформацію стосовно ринку праці Сумської області розміщено на сайті Головного управління статистики, де зазначено, що за останні роки значно скоротилась кількість стоматологічних закладів, відмічається суттєве зниження забезпеченості лікарями-стоматологами, спостерігається погіршення стоматологічного здоров'я населення, наявна висока потреба в протезуванні. Викладачами кафедри стоматології сумісно з роботодавцями щорічно проводиться моніторинг ринку праці лікарів-стоматологів різних спеціалізацій Сумського регіону. Відзначається тенденція до зменшення кадрового потенціалу стоматологічної служби, і, відповідно, до зменшення обсягу надання стоматологічної допомоги населенню. При цьому, суттєво зменшується кількість студентів спеціальності “Стоматологія”, спостерігається чітка тенденція до скорочення обсягів прийому на навчання і частки випускників стоматологічних факультетів. Необхідність підготовки лікарів-стоматологів також зумовлена недостатньою кількістю кадрів у сільській місцевості Сумської області. При створенні ОП був врахований галузевий контекст, що відображено у фахових компетентностях і ПРН з урахуванням особливостей і вимог різних напрямів стоматології через опанування дисциплін загальної і професійної підготовки, забезпечення максимального наближення до реальних умов праці. Приділена увага оволодінню комунікативними складовими навичками, що зумовило зміни в алгоритмах виконання та оцінювання практичних навичок на об'єктивно-структурованому клінічному іспиті. Регіональний контекст ОП орієнтований на певні регіональні особливості компетентностей потенційних роботодавців, скорочення стоматологічної допомоги в державному секторі лікувальних закладів, стрімке розвинення мережі приватних практик та клінік, високу стоматологічну захворюваність населення Сумського регіону (протокол засідання РПГ у дод. 1). При проєктуванні ОП у 2017р. враховано досвід НМУ ім. О.О. Богомольця щодо змісту і структури ОП, компетентностей та ПРН; УМСА щодо переліку патологічних станів в стоматології за списками 1-7; ЛНМУ щодо навчання у малих групах із поєднанням теоретичної та практичної підготовки; ІФНМУ щодо переліку освітніх компонент. Після затвердження Стандарту ВО у 2019р. ОП була переглянута та оновлена із врахуванням досвіду іноземних ЗВО: Шеффільдського університету щодо наставництва провідних викладачів, дослідників і практиків при вивченні будь-якого ОК, формування навичок розв'язання проблем, ведення досліджень, аналітичного мислення, запрошення лекторів; Рейнсько-Вестфальського технічного університету Ахена щодо структурування вивчення ОК за семестрами; Люблінського медичного університету та Віденського медичного університету щодо оновлення матрикул практичних навичок (витяг з протоколу засідання РПГ у дод. 1).

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Освітньо-професійна програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом МОН України від 24.06.2019 р., № 879 (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>, <http://surl.li/kglr>). Програмні результати, передбачені ОПП, включають програмні результати навчання зі спеціальності та повністю відповідають затвердженому Стандарту вищої освіти. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП забезпечує досягнення всіх результатів навчання, які дають змогу набутти здобувачам загальних і фахових компетентностей. Всі

ПРН враховано під час розробки ОПП, чітко відображено в матриці відповідності визначених результатів навчання та компетентностей компонентам освітньої програми, результатом якого є чітке узгодження всіх елементів ОПП.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Цілі ОПП відповідають місії та стратегії СумДУ, визначаються з урахуванням позицій та потреб більшості стейкхолдерів: здобувачів, представників органів студентського самоврядування, роботодавців, випускників ОКР “Спеціаліст” та академічної спільноти СумДУ, пропозиції яких враховано в повній мірі. Позитивною практикою є справжній характер участі роботодавців у формуванні змісту ОПП, створення Експертної Ради роботодавців зі спеціальності “Стоматологія” (02.11.2017р.), а також залучення спеціалістів-практиків ГО “Асоціація стоматологів Сумської області” та ГО “Асоціація приватно-практикуючих лікарів-стоматологів м. Суми”.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

ОПП (2020) не прорецензовано академічною спільнотою інших закладів вищої освіти. В акредитаційній справі наявна рецензія завідувача кафедри стоматології дитячого віку, ортодонції та імплантології ХМАПО д.мед.н., проф. Любченко О.В. на першу редакцію ОПП (2017), виходячи з її змісту. Рекомендуємо приділити увагу рецензуванню освітньо-професійної програми академічною спільнотою інших закладів вищої освіти для проведення зовнішньої оцінки якості ОП з урахуванням академічного досвіду провідних вітчизняних та іноземних фахівців, з якими співпрацює СумДУ з метою її подальшого удосконалення.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Освітньо-професійна програма дозволяє досягти результатів навчання визначених Стандартом вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” для другого (магістерського) рівня вищої освіти в галузі знань 22 “Охорона здоров’я” і відповідає запитам сучасного суспільства щодо підготовки висококваліфікованих компетентних фахівців, здатних розв’язувати типові та складні задачі у медичній сфері або в процесі навчання зі сформованими ціннісними орієнтаціями, високою громадянською позицією, здатних до особистісного розвитку та власного самовдосконалення. Наявні сильні сторони програми за Критерієм 1: орієнтація програми на отримання здобувачами якісних освітніх послуг для досягнення цілей і програмних результатів навчання; підготовка здобувачів до професійної діяльності лікаря-стоматолога для забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках праці; врахування рекомендацій більшості стейкхолдерів при створенні та перегляді ОПП; врахування досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм, тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці, галузевого та регіонального контекстів. Виявлені недоліки щодо більш системного залучення зовнішніх стейкхолдерів, а саме академічної спільноти інших ЗВО до формування ОПП не є суттєвими та можуть бути виправленими і, відповідно, визначають відповідність Критерію 1 за рівнем “В”.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньо-професійної програми становить 300 кредитів ЄКТС, що відповідає Стандарту вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” галузі знань 22 “Охорона здоров’я” для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Обсяг освітніх компонентів, спрямованих на формування компетентностей, становить 225 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам Стандарту вищої освіти та вимогам законодавства щодо навчального навантаження за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти. Обсяг вибіркової компоненти включає 75 кредитів ЄКТС (25% від загальної кількості кредитів), що відповідає вимогам Закону України “Про вищу освіту”.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Зміст освітньої програми структурований, освітні компоненти для вивчення гуманітарних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін згруповані відповідно до років навчання та поділу на обов'язкові (цикл загальної підготовки, цикл фахової підготовки, практична підготовка) та вибіркові компоненти (Каталог 1 циклу загальної підготовки та Каталог 2 циклу фахової підготовки). Освітні компоненти як теоретичного, так і клінічного спрямування, що включені до програми, складають логічну взаємопов'язану систему і дозволяють досягти заявлених цілей, компетентностей і програмних результатів навчання (ПРН). Структурування освітніх компонент ОП за семестрами та роками навчання відображено в навчальному плані. Кожен ПРН забезпечується обов'язковими компонентами ОК 1-34, що випливає з аналізу матриці забезпечення ПРН відповідними освітніми компонентами. Простежується логічний зв'язок між ПРН, програмними компетентностями та результатами навчання кожного освітнього компонента, що підтверджено ЕГ при вивченні матриць відповідностей програмних компетентностей освітнім компонентам програми та детальним аналізом силабусів навчальних дисциплін. До структури цієї ОПП включені обов'язкові освітні компоненти загальної підготовки – ОК 1-15 (74 кредити), фахової підготовки – ОК 17-30 (138 кредитів) та практичної підготовки – ОК 31-34 (13 кредитів), серед яких професійно-орієнтованими є ОК 17.1-17.3, ОК 23.1-23.7, ОК 24, ОК 31-34 (80 кредитів ЄКТС). Викладанню дисциплін професійної підготовки логічно передують цикл фундаментальних дисциплін загального спрямування. Вибіркові компоненти циклів загальної (ВК16) та фахової (ВК35) підготовки розділені на 15 блоків і складають 75 кредитів ЄКТС. Під час аналізу ОПП (2020) встановлено, що дисципліни Історія України та української культури, Філософія, Історія медицини, Медична інформатика, Безпека життєдіяльності, Основи біоетики та біобезпеки, Охорона праці в галузі переведені у каталог вибіркових дисциплін. Гарант запевнив, що навчальний план складений таким чином, що вище перераховані дисципліни обов'язково обираються здобувачами за період навчання. Рекомендуємо переглянути нормативну частину освітніх компонент, оскільки ймовірність необрання їх здобувачами залишається. Структурно-логічна схема в ОП представлена у графічному вигляді, потребує вдосконалення через неможливість її перегляду (занадто малий шрифт, який не піддається читанню). Рекомендуємо переглянути код компонента в Перелік компонент ОП (2020) і навчальному плані (2020) через наявність розбіжностей між ними. До прикладу, дисципліна “Професійна терапевтична стоматологія” в ОП має код 17.1, в навчальному плані – 18.1; “Патоморфологія” – ОК 19 в ОП, проте в НП це ОК 20 і т.д.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Міждисциплінарний характер ОПП забезпечується освітніми компонентами загальної, професійної та практичної підготовки, які є взаємопов'язаними та предметно-інтегрованими. Структура та зміст ОПП визначаються обов'язковими (ОК 1-34) та вибірковими компонентами, які формують програмні результати навчання (ПРН 1-23) необхідні для здобуття загальних (ЗК 1-15) і фахових (ФК 1-18) компетентностей спеціальності. Зміст ОПП відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності, а саме галузі знань 22 “Охорона здоров'я” спеціальності 221 “Стоматологія”, що забезпечується нормативними (225 кредитів ЄКТС) і вибірковими компонентами (75 кредитів ЄКТС). Лекційні заняття за п'ять років навчання складають 510 год (12,02%) аудиторного часу. Набуття відповідних компетентностей здобувачами вищої освіти передбачено змістом ОПП під час практичних і семінарських занять, на які відводиться 3734 год (87,9%) аудиторного часу, а також впродовж практики – 13 кредитів ЄКТС, що складає 390 год (9,2%). Теоретичний зміст предметної області забезпечується навчальними дисциплінами ОК 1-15, ОК 17, ОК 18-21, ОК 22.1-30, що формують знання з гуманітарних, фундаментальних, клінічних наук з питань охорони здоров'я населення, профілактики, діагностики та лікування стоматологічних захворювань, необхідних для здійснення професійної діяльності лікаря-стоматолога. Об'єкт вивчення за ОП забезпечується ОК 17.1-17.3, ОК 23.1-23.7, ОК 24, ОК 31-34. Дисципліни клінічного спрямування містять теми, в яких визначаються методи та технології діагностики, лікування і профілактики стоматологічних захворювань, управління та організації роботи в галузі охорони здоров'я, інструменти та обладнання, лікувальні засоби, предмети та прилади для проведення професійної діяльності. ПРН в повній мірі забезпечуються нормативними освітніми компонентами. Освітні компоненти, які за змістом не відповідають предметній області спеціальності, відсутні.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії в СумДУ відбувається відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу”; Наказів ректора “Про організацію викладання дисциплін вільного вибору” (<http://surl.li/feyl>), “Про автоматизовану підтримку процесу реєстрації для вивчення вибіркових дисциплін”, тощо. Формування індивідуальної освітньої траєкторії за ОП реалізується через вільний вибір дисциплін із запропонованого каталогу вибіркових компонент з розширеним переліком дисциплін із набуття загальних компетентностей, а також дисциплін інших ОП СумДУ (перелік усіх каталогів ВК у дод.2). Більшість розпрацьованих дисциплін мають авторський характер, щорічно оновлюються для формування гнучких та актуальних індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів. Для здобувачів ОП “Стоматологія” передбачено можливість вивчення факультативу “Сучасні європейські тенденції в галузі біомедичної ВО: Біонаноматеріали”, що викладається в рамках виконання грантової угоди за програмою ЄС Erasmus+ Jean Monnet. Здобувачі мають можливість обрати форму навчання (традиційна,

дистанційна, електронна, змішана). Наказом ректора “Про змішану форму організації навчання за освітніми програмами” (від 30.03.2018 № 0252-І) запроваджено технологію застосування онлайн курсів в освітньому процесі університету. Здобувач ВО за власною ініціативою або за пропозицією викладача може обрати для вивчення онлайн курс як альтернативу традиційній організації її вивчення. Зокрема, для навчання використовуються електронні ресурси Open Course Ware СумДУ (<https://ocw.sumdu.edu.ua>), дистанційні курси (<http://surl.li/kgoe>), Umix середовище змішаного навчання (<https://mix.sumdu.edu.ua>), масові онлайн курси (<http://surl.li/kgoh>). Здобувачі мають можливість обирати базу практики (<http://surl.li/mryl>); навчатись за індивідуальним планом, здійснювати вибір індивідуальних завдань, їх тематики в межах запропонованих тем. Формування індивідуальної освітньої траєкторії реалізується визнанням результатів навчання, отриманих здобувачами у програмах внутрішньої та міжнародної мобільності, а також за перезаразуванням результатів неформальної освіти під час вивчення масових онлайн-курсів, участі у роботі наукових гуртків. ЕГ проведено аналіз запропонованого каталогу вибірових дисциплін, в якому серед значної кількості вибірових компонент циклу професійної та практичної підготовки наявна лише одна дисципліна стоматологічного напрямку “Основи естетичної реставрації зубів”. Зважаючи на швидкий темп розвитку стоматології, впровадження сучасних технологій рекомендуємо переглянути та доповнити каталог вибірових компонент професійного спрямування з подальшою їх реалізацією. Процедура вибору дисциплін і заходи щодо забезпечення права здобувачів на вільний вибір ВК детально прописано у відомостях самооцінювання ОПП. ЕГ констатує наявність системи та принципів вибору дисциплін, реальність вільного вибору, зручність і зрозумілість процедури вибору, що підтверджено на зустрічах і проведеним аналізом ІНП студентів.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Для практичної підготовки на ОП виділено 13 кредитів ЄКТС виробничої практики, з яких 3 кр. для здобувачів 2 курсу (ОК31), 3 кр. лікарської практики для 3 курсу (ОК32), 3 кр. виробничої стоматологічної практики для 4 курсу (ОК33) і 4 кр. виробничої стоматологічної практики для здобувачів 5 курсу (ОК34). Виробнича лікарська практика (ОК32) і виробничі стоматологічні практики (ОК33, ОК34) відповідно до Матриць відповідності програмних компетентностей і ПРН компонентам ОП формують ЗК1-3, ЗК5, ЗК7-13; ФК1-9, ФК11-18; забезпечують досягнення ПРН1-11, ПРН13, ПРН15, ПРН19-23. Базами практики за межами ЗВО відповідно до угод є: “Сумська обласна клінічна стомат. поліклініка”, КНП “Міська клінічна стомат. поліклініка” МСР, ТОВ “Професорська стоматологія”, приватні стомат. клініки “ЕстетДент”, ФОП “Черненко В.М.”, ФОП “Савченко В.В.” (<http://surl.li/mryl>). Для формування змісту практичної підготовки залучаються працевластці та керівники баз практик, які надають рецензії, відгуки та пропозиції до ОП, беруть участь у безпосередньому та загальному керівництві здобувачів під час проходження практик. Практична підготовка здобувачів ВО реалізується також під час проведення практичних занять і проводиться в стомат. кабінетах Університетської клініки та стомат. корпусу СумДУ (<https://med.sumdu.edu.ua/virobnicha-praktika/>). Під час дистанційної зустрічі зі здобувачами встановлено, що рівнем практичної підготовки вони задоволені. В умовах карантину заняття проводяться онлайн викладачами кафедр, на яких розглядаються алгоритми лікування основних стоматологічних захворювань, надання невідкладної допомоги, аналізуються клінічні кейси, проводиться розбір рентгенограм та іншої фотодокументації, обговорюються результати лабораторних методів дослідження, транслуються відеофільми. Одним із видів діяльності здобувача та його контролю викладачем є ведення щоденника. Після закінчення терміну практики здобувачі надають комісії письмовий звіт про виконання програми практики та складають підсумковий запис. Оцінка за практику враховується стипендіальною комісією. Після проведеного аналізу результатів анкетування здобувачів ВО щодо задоволення можливостями й отриманими навичками та знаннями під час проходження практики із 61,8% респондентів 2-5 курсів 43,5% зазначили, що в повній мірі задоволені наданими в університеті можливостями щодо проходження практик, 44,1% – отриманими практичними навичками та знаннями (аналіт. звіт у дод.2). На веб-сайті СумДУ у вкладці “Освіта” в розділі “Виробнича практика” наявні робочі програми для студентів 4-5 курсів спеціальності “Медицина” <https://med.sumdu.edu.ua/programa-prohodzhennya-praktiki/>; у вкладці “Загальні положення” завантажено документи МОЗ України за 1994 і 2006 рр. для I-II рівня акредитації <https://med.sumdu.edu.ua/zagalni-polozhennya-praktika/>. Необхідно розпрацювати та ввести в дію “Положення про проходження практики здобувачами СумДУ”, а також заванжити робочі програми виробничої практики спеціальності “Стоматологія” на сайті ЗВО.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Впродовж навчання здобувачі ВО мають можливість сформувати навички soft skills, які є важливими для майбутньої професійної діяльності. Набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок забезпечується більшістю освітніх компонентів ОП, а саме: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 6) формуються ОК1, ОК3, ОК6-7, ОК11, ОК14, ОК17.2, ОК20, ОК23.7; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7) – ОК1-3, ОК6-7, ОК11, ОК14-16, ОК17.2, ОК25.1-25.4, ОК28.3, ОК31-34; здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 8) – ОК6-8, ОК11, ОК14, ОК17.1, ОК23.1-23.4, ОК23.6, ОК24, ОК25.4, ОК28.2-28.3, ОК29, ОК31-34; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 9) – ОК6-7, ОК11, ОК14, ОК17.2, ОК25.4, ОК27, ОК28.2-28.3, ОК31-34; здатність працювати в команді (ЗК 11) – ОК6-8, ОК11, ОК13-14, ОК17.1, ОК17.3, ОК22.1, ОК14, ОК23.2-23.4, ОК25.4, ОК26, ОК28.2-28.3, ОК29, ОК31-34; здатність навчатися впродовж усього життя – ОК16-31 та ін. На зустрічі 2 з академічним персоналом, викладачі зазначили, що для формування соціальних навичок під час проведення занять вони використовують такі активні форми та методи навчання як інтерактивні, проблемно-орієнтовані, дослідницько-інноваційні, ділові ігри. Здобуттю soft skills сприяють тренінги, конференції ([Сторінка 8](https://sc-</p></div><div data-bbox=)

conf.med.sumdu.edu.ua); самоосвіта, наукові доповіді (додаток 2), науково-дослідні гуртки (<https://med.sumdu.edu.ua/ntsa-medichnogo-institutu/>), участь в олімпіадах і Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузі знань “Теоретична медицина” (фото-підтвердження у додатку 2). Активну участь у формуванні soft skills у здобувачів проявляє студентське самоврядування та наукове товариство. Під час зустрічі 4 В.В. Михайленко розповів, що за їх участі організуються різноманітні студентські заходи, які дозволяють розвивати комунікативні, логічні та психологічні навички. За минулий рік волонтерським клубом “Віра” проведено безліч акцій: візити до Центру психологічної реабілітації дітей Сумської області, підтримка притулку Сумського товариства захисту тварин, благодійна акція “Ялинка милосердя” (<https://cutt.ly/gxFKSYU>). Зі слів Л.І. Шевчук профспілка студентського самоврядування сумісно зі студентами волонтерами та активістами студентського директорату провели лекційно-просвітницькі заняття серед школярів м. Суми; долучилися до проведення Всеукраїнської акції “Нагодуй птахів взимку”. Крім того, в СумДУ функціонує гурток інтелектуальної творчості, який об'єднує студентів, аспірантів та викладачів, які цікавляться різноманітними інтелектуальними іграми (“Брейн-ринг”, “Що? Де? Коли?” та ін.). Гурток займається організацією та проведенням університетських та регіональних турнірів, а також долучається до участі у Всеукраїнських та Міжнародних інтелектуальних заходах (<https://vpr.sumdu.edu.ua/news/view/gurtok-intelektualnoi-tvorcosti-gumennij-mv>). ЕГ вважає, що в межах ОПП та в цілому в ЗВО створені достатні умови для розвитку навичок soft skills.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт підготовки магістрів за спеціальністю 221 “Стоматологія” галузі знань 22 “Охорона здоров'я” відсутній. В ОПП попередніх редакцій зміст освітньої програми був орієнтований на здобуття компетентностей відповідно до критеріїв Національної рамки кваліфікацій і Довідника кваліфікаційних характеристик професій (ДКХП) ДК 003:2010 від 26.10.2016 (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>). В ОПП (2020) фахові компетентності та ПРН повністю враховано відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України № 879 від 24.06.2019, <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>), а також до ДКХП, розробленого з урахуванням змін державних стандартів щодо класифікації професій та чинної номенклатури посад медичних працівників системи МОЗ України та Додатку Б класифікатора професій ДК 003:2010, які є основою кваліфікацій таких професій як Лікар-стоматолог (код 2222.2). Після завершення навчання за ОПП спеціальності 221 “Стоматологія” фахівець здатний виконувати професійну роботу: лікар-інтерн (код КП – 3229), лікар-стажист (код КП – 3221), лікар-резидент та має право вступати на програми післядипломної освіти (інтернатура, резидентура), де здійснюється підготовка за освітніми програмами підготовки лікаря-стоматолога. Після закінчення інтернатури та резидентури фахівцю присвоюється кваліфікація лікар-стоматолог, який здатний виконувати зазначену в ДК 003:2010 професійну роботу і може займати відповідну лікарську посаду: 2222.2 Лікар-стоматолог (лікар-стоматолог-ортодонт, лікар-стоматолог-ортопед, лікар-стоматолог-терапевт, лікар-стоматолог-хірург); а також продовжувати навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Слід зазначити, що мета ОПП ґрунтується на засадах формування професійних характеристик лікаря-стоматолога та спрямована на академічну підготовку із загальних, професійних та практичних дисциплін, завдяки набуттю загальних і фахових компетентностей, що відповідно до Стандарту ВО для здобуття ступеня магістра за спеціальністю “Стоматологія” описується переліками синдромів та симптомів захворювань, невідкладних станів, фізіологічних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; питань трудової, судової та військової експертизи. Зазначена мета в контексті професійного та галузевого стандартів у сфері охорони здоров'я реалізується під час вивчення циклу фахової підготовки (ОК 17.1-17.3, ОК 18, ОК 23.1-23.7, ОК 24), практичної підготовки (ОК 31-34), ВК “Основи естетичної реставрації зубів”, які спрямовані на поглиблення професійних компетенцій здобувача як фахівця.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

За ОПП 221 “Стоматологія” 300 кредитів розподілені на період навчання (4 роки 10 міс.) по 60 кредитів ЄКТС (1800 год) на кожен навчальний рік, з яких фактичне навантаження на 1 навчальний тиждень не перевищує 1,5 кредитів ЄКТС (45 академічних годин), а на один навчальний день – не є більшим 9-ти академічних годин. Після проведеного аналізу розподілу навчального навантаження за НП (2020) встановлено, що аудиторна робота становить 4244 год (47,2%), СРС – 4756 год (52,8%) від загального обсягу годин, що відповідає визначеним вимогам до організації СРС та регулюється “Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ” (п. 6.3, <http://surl.li/fezf>). Тижневе аудиторне навантаження становить в середньому 23,1 навч. годин. Відповідно до НП з аудиторних годин переважають практичні заняття 3734 год (87,9%), що дає змогу студентам здобути ПРН, удосконалити практичні вміння та навички, необхідні для майбутньої професії лікаря-стоматолога. Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувача ВО, регламентується навчальним планом і становить не менше 1/2 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення окремих ОК. Розклад занять складений таким чином, що здобувачі мають достатньо часу на самостійну роботу, яка передбачає відпрацювання матеріалу аудиторних занять, закріплення та поглиблення знань, умінь і навичок; виконання індивідуальних завдань із навчальних дисциплін (написання історії хвороби, наукових статей, тез), кваліфікаційних робіт; підготовки до наступних занять та контрольних заходів. Для організації СРС за дисциплінами ОП передбачені індивідуальні заняття та консультації викладачів, що проводяться за розкладом; з метою підвищення ефективності засвоєння матеріалу – використовуються відкриті електронні навчальні ресурси (Open Course Ware СумДУ,

<https://elearning.sumdu.edu.ua/>), інституційний репозитарій СумДУ (eSSUIR), дистанційні курси (<http://surl.li/kgoe>), масові онлайн курси (Wiki, "YouTube EDU"). Заступник директора МІ з навч. роботи В.М. Голубнича зазначила, що для з'ясування реального обсягу навантаження здобувачів проводиться анкетування через систему електронних особистих кабінетів із наступним обговоренням результатів опитування на засіданні РПП (протокол №16 від 20.01.2021р.) і системним аналізом на засіданні Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості ВО Медичного інституту. Після проведеного аналізу анкетування здобувачів щодо збалансованості навчального навантаження як важливого аспекту в організації освітньої діяльності, встановлено, що 73,5% респондентів задоволені обсягом аудиторного навантаження для вивчення дисциплін; 38,2% здобувачів зазначили, що часу, виділеного на виконання самостійних завдань їм було цілком достатньо (аналітичний звіт у додатку 2). Під час дистанційних зустрічей здобувачі підтвердили те, що вони не перевантажені аудиторними заняттями, мають достатньо часу на СРС, можуть поєднувати навчання із роботою асистента-стоматолога (Д. Дерев'янченко, О. Хамула).

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти не здійснюється. Проте, на ОПП "Стоматологія" реалізуються окремі елементи цієї форми: здобувачі поєднують навчання з роботою за фахом за індивідуальним графіком відповідно до "Положення про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком" (<http://surl.li/ffcz>). Реалізація зазначених елементів дуальної освіти сприяє підвищенню якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОПП "Стоматологія" відповідно до реальних вимог ринку праці. На відео-зустрічі зі здобувачами студенти 5 курсу Д.М. Дерев'янченко та О.М. Хамула підтвердили можливість поєднання навчання та роботи за фахом на посаді асистента стоматолога в приватних клініках. Університет є учасником пілотного проекту, започаткованого МОН України (наказ №1296 від 15.10.2019 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zaprovadzhennya-pilotnogo-proektu-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti-z-pidgotovki-fahivciv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti>) за спеціальностями 122 "Комп'ютерні науки" і 231 "Соціальна робота"; в перспективі – запровадження дуальної форми здобуття освіти з підготовки фахівців спеціальності "Стоматологія". Наразі, відбувається процес розробки організаційно-методичного забезпечення для реалізації дуальної форми освіти (Рішення Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти від 30.06.2020 р., <http://surl.li/mnpх>).

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Розроблено дієвий механізм формування індивідуальної траєкторії навчання, більшість розпрацьованих дисциплін вільного вибору мають авторський характер, щорічно оновлюються для формування гнучких та актуальних індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів. Практична підготовка здобувачів вищої освіти дозволяє сформувати компетентності, необхідні для професійної діяльності, реалізується в повній мірі як через виробничу практику в стоматологічних закладах, так і під час практичних занять у стоматологічних кабінетах кафедри та Університетської клініки. На ОПП створено належні умови для формування численних соціальних навиків в межах аудиторних занять, самостійної роботи, професійних і соціально-виховних заходів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Для усунення слабких сторін і недоліків у контексті Критерію 2 необхідно: - доповнити каталог 2 циклу фахової підготовки вибірконими компонентами стоматологічного напрямку, в якому наявна тільки одна стоматологічна дисципліна "Основи естетичної реставрації зубів", а сфера стоматології невпинно розвивається, впроваджуються сучасні технології діагностики та лікування стоматологічних захворювань; - розпрацювати та ввести в дію "Положення про проходження практики здобувачами СумДУ галузі знань "Охорона здоров'я"; - завантажити навчальні програми виробничої практики для здобувачів 2-5 курсів спеціальності "Стоматологія" на сайті ЗВО; - привести у відповідність коди освітніх компонент в освітньо-професійній програмі та навчальному плані. Рекомендуємо переглянути ОК 3 "Історія України та української культури", ОК 4 "Філософія", ОК 7 "Історія медицини", ОК 17 "Медична інформатика", ОК 18 "Безпека життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки", ОК 45 "Охорона праці в галузі" (за ОПП 2017), що перенесені у каталог вибірових дисциплін ОПП (2020), через ймовірність відсутнього їх вибору здобувачами вищої освіти за період навчання.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Обсяг освітньо-професійної програми та окремих освітніх компонентів відповідає Закону України “Про вищу освіту” та вимогам Стандарту вищої освіти щодо навчального навантаження для другого рівня вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія”. Зміст ОП відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності та забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії через безліч різних способів, набуття здобувачами вищої освіти м’яких соціальних навичок, реалізацію практичної підготовки, що дає можливість здобути необхідні фахові компетентності. Зазначені вище недоліки щодо каталогу вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки, врегулювання проходження виробничої практики здобувачами ОПП “Стоматологія” можуть бути усунені з врахуванням наданих рекомендацій. Встановлені факти та надані докази свідчать про загальну відповідність Критерію 2 встановленим вимогам.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП, що акредитується, є чіткими та зрозумілими, здійснюються в межах ліцензованого обсягу, не містять дискримінаційних положень, розглядаються членами Приймальної комісії, затверджуються Рішенням Вченої ради СумДУ, оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО (http://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/Pravila_2021_SSU.pdf). Робота приймальної комісії регулюється “Положенням про приймальну комісію СумДУ” <http://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/polpk.pdf>. На офіційній сторінці ЗВО у вільному доступі є розділ “Приймальна комісія” (<https://vstup.sumdu.edu.ua/prymalna-komisiia.html>), де оприлюднено Правила прийому на навчання, вимоги до рівня вступників, конкурсні пропозиції, джерела фінансування, терміни, порядок прийому заяв та документів, конкурсного відбору та зарахування на навчання, власне організація та проведення конкурсного відбору, особливості формування рейтингових списків, особливості прийому на навчання іноземців та осіб без громадянства, забезпечення відкритості та прозорості під час проведення прийому до СумДУ та ін. З метою захисту прав осіб, які склали вступні іспити, конкурси творчих або фізичних здібностей за ступенем бакалавр або за ОКР спеціаліст медичного спрямування та фахові випробування за ступенем магістр і розгляду їх апеляційних заяв щодо результатів вступних іспитів, фахових випробувань створено Апеляційну комісію, робота якої регулюється “Положенням про Апеляційну комісію СумДУ” (http://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/pologennya_apel.pdf). У вкладці “Інформація для абітурієнтів” наявні: Каталог освітніх програм СумДУ (https://op.sumdu.edu.ua/?_ga=2.113131908.1408936843.1616236344-410669612.1560754660#/); Освітній центр “Крим-Україна”, де розміщено Правила прийому та зарахування на навчання до СумДУ осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях України (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/dodatok_83.pdf); Умови прийому на навчання для здобуття ВО (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/vstup-2021/Nakaz%201274.pdf>); Розклад роботи приймальної комісії (<https://vstup.sumdu.edu.ua/rozklad-roboty-prymalnoi-komisiia.html>); Перелік сертифікатів (конкурсних предметів) для вступу до СумДУ на базі повної загальної середньої освіти (<http://vstup.sumdu.edu.ua/images/bakalavatura/sert2021.pdf>); Питання відповіді сторінки (Facebook) “Абітурієнт СумДУ” (<https://www.facebook.com/abiturientsumdu/>). Також наявний Порядок проведення підсумкової атестації слухачів довузівської підготовки (<https://vstup.sumdu.edu.ua/prymalna-komisiia/poriadok-provedennia-pidsumkovoii-atestatsii-sluhachiv-dovuzivskoi-pidhotovky.html>). В СумДУ працює Консультаційний центр з питань вступу до ЗВО України, який надає консультації з питань вступу та допомагає абітурієнту оформити електронні заяви у будь-який ЗВО України. Абітурієнти можуть задавати питання письмово secretary@pk.sumdu.edu.ua. На веб-сайті ЗВО відсутня папка “Архів” із правилами прийому та рейтинговими списками вступників за минулі роки.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Прийом за ОПП 221 “Стоматологія” здійснюється на основі повної загальної середньої освіти (ПЗСО) або на основі ОКР молодшого спеціаліста (ступеня молодшого бакалавра) на другий курс з нормативним терміном навчання. Порядок участі у відборі з прийому на навчання на основі ПЗСО (перелік ЗНО, розрахунок максимальних обсягів держзамовлення та квот, шкала та порядок визначення конкурсного балу та його мінімальні значення) визначається Умовами прийому до ЗВО України та Правилами прийому до СумДУ (http://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/Pravila_2021_SSU.pdf). Вступ на ОПП 221 “Стоматологія” на основі ПЗСО здійснюється за результатами ЗНО з наступних конкурсних предметів: 1-ий конкурсний предмет – Українська мова (ваговий коефіцієнт 0,25), 2-й – Математика (0,4), 3-й – Біологія, Хімія, Фізика (0,25) (на вибір вступника); вага атестату ПЗСО – 0,1. Враховується також середній бал за особливі успіхи призерам IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад в рік вступу з базових предметів і призерам III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт. Вступ на базі основі ОКР молодшого спеціаліста (ступеня молодшого бакалавра): 1-ий конкурсний предмет – Українська мова, 2-й – Математика, Фізика, Біологія або Хімія (на вибір абітурієнта); 3-й – Фаховий іспит. На фаховий іспит виносяться питання з Біології, проводиться у письмовому вигляді з використанням тестових завдань. Фаховий іспит дозволяє визначити рівень початкових компетентностей, необхідних для успішного

проходження навчання за ОПП “Стоматологія”. На відео-зустрічі 7 відповідальний секретар приймальної комісії СумДУ І.С. Козій зазначив, що спеціальність є рейтинговою, вступники мають високі бали за результатами ПЗСО, що визначено загальнодержавними умовами вступу (прохідний бал не менше 150 з другого та третього конкурсних предметів). За період функціонування програми один абітурієнт у 2019 році був зарахований поза конкурсом за результатами співбесіди (1 категорія осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи); за минулий рік на місця державного замовлення вступили 10 абітурієнтів.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти оприлюднені на сайті університету в нормативній базі (<https://normative.sumdu.edu.ua/>): Положення про академічну мобільність здобувачів ВО (<http://surl.li/ffmg>), Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ (<http://surl.li/fezf>), Накази Щодо розподілу повноважень з організації академічної мобільності від 10.02.2020 (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=30332c4a-6f4d-ea11-84ef-001a4be6d04a&kind=1>) та Щодо міжнародної віртуальної активності здобувачів ВО СумДУ від 10.06.2020 (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=66d8057e-05ab-ea11-8218-d4856459ca35&kind=1>); Положення про участь у загальноукраїнському конкурсі щодо навчання студентів та стажування аспірантів, наукових і НПП СумДУ за кордоном (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f86944f4-f664-e411-afcd-001a4be6d04a&kind=1>); Положення про Студентську агенцію з академічної мобільності (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=e6334d81-d538-e911-99f4-001a4be6d04a&kind=1>); Положення про переведення, відрахування та поновлення здобувачів у СумДУ (<http://surl.li/kjqm>). Доступність визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, реалізується через прозорі механізми процедури перезарахування освітніх компонент. Перезарахування результатів навчання здійснюється відповідно до програми академічної мобільності, затвердженої у встановленому порядку, відповідно до наданої академічної довідки або аналогічного документу, отриманого здобувачем ВО в іншому ЗВО. До прикладу, практика перезарахування і визнання результатів навчання на ОПП “Стоматологія” застосовувалась при переведенні здобувача П. Антоненко на 3 курс з НМУ ім. О.О. Богомольця: дисципліни за 1, 2, 3 курс перезараховано на підставі академічної довідки №899 від 06.09.2019р.; студентці В. Білоконській при переведенні на 3 курс з ВНМУ ім. М.І. Пирогова було перезараховано дисципліни за 1, 2 курс (академ. довідка №05/2-85С від 28.08.2020р). Для здобувачів, які отримали попередню освіту за рівнем молодшого спеціаліста, перезарахування відбувається за окремими освітніми компонентами циклу дисциплін загальної підготовки в межах не більше 30 кредитів ЄКТС. Зокрема, десятьом здобувачам 2 курсу ОП “Стоматологія”, які вступили до СумДУ з медичних училищ були перезараховані кредити з ОК 1-3, ОК 5, ОК 11, ОК 17 (Розпорядження №0392р-62 від 24.09.2020 у дод. 3). Разом з тим, здобувачі вищої освіти ОП “Стоматологія” не реалізували своє право на міжнародну академічну мобільність, хоча в ЗВО створені належні умови для її реалізації (підписано 6 угод медичного спрямування про співпрацю із закордонними ЗВО), що має об’єктивне пояснення в зв’язку з пандемією. Практика участі здобувачів ОКР “Спеціаліст” у міжнародній академічній мобільності мала місце: Т. Палій взяв участь у 56-й Польській та 14-й Міжнародній конференції Juvenes Pro Medicina 2018р. (м. Лодзь, Польща).

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів неформального навчання регламентується “Положенням про перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти СумДУ, отриманих у неформальній освіті” введеним в дію наказом ректора №0077-І від 29.01.2020 р. (<http://surl.li/ffna>). Відповідно до цього положення перезараховуватись можуть результати навчання, що підтверджені відповідним документом (диплом, сертифікат, свідоцтво та ін.), отримані під час участі в наступних заходах: програмах неакадемічного обміну, курсах з вивчення англійської мови, професійних конкурсах, студентських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах СНР, тренінгах, семінарах, літній чи зимовій школах, стажуванні, тощо. Для визнання результатів навчання здобувач подає до Медичного інституту освітню декларацію та документи, що підтверджують участь у заході неформальної освіти з описом заходу (інформаційний лист, запрошення тощо). Керівник групи забезпечення спеціальності формує комісію з атестації (не менш ніж 3 особи з обов’язковим включенням гаранта ОП), яка визначає змістовну відповідність отриманих результатів неформального навчання та освітнього компонента, обсяг перезарахування, підсумкову оцінку. Рішення комісії затверджується директором Медичного інституту. Поінформованість здобувачів здійснюється на вступних лекціях у перший день навчання, через систему електронних особистих кабінетів, є у вільному доступі на сайті СумДУ. Приклад 1. Здобувачам 4 курсу А.О. Каймаковій-Алдемір, В.Є. Рижкову були враховані результати участі в І етапі Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності “Стоматологія” у формі перезарахування тем при вивченні ОК 23.1, ОК 23.3, ОК 23.5 (Рішення засідання групи забезпечення із обґрунтуванням визначених ПРН за ОП у додатку 3). Приклад 2. Здобувачу 4 курсу І.М. Яловському, який посів ІІ місце у І етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з науковою роботою “Порівняння термінів репарації та параметрів щільності кісткової тканини при використанні ксеногенних та синтетичних остеопластичних матеріалів методом комп’ютерної денситометрії післяекстракційних дефектів щелеп” були перезараховані теми з хірургічної стоматології (Рішення засідання групи забезпечення у додатку 3).

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Існує можливість вступу на основі раніше здобутих рівнях фахової освіти. На ОПП 221 “Стоматологія” неодноразово застосовувалась практика перезарахування і визнання результатів навчання, отриманих у вітчизняних ЗВО та під час неформальної освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Практика застосування міжнародної академічної мобільності серед здобувачів ОПП 221 “Стоматологія” на другому (магістерському) рівні вищої освіти відсутня, хоча в ЗВО створені належні умови для її реалізації (підписано 6 міжнародних угод медичного спрямування про співпрацю із закордонними ЗВО). Рекомендуємо посилити зусилля в напрямку залучення здобувачів цієї ОПП до міжнародної академічної мобільності. На сторінці “Приймальна комісія” відсутня вкладка “Архів” із правилами прийому та рейтинговими списками вступників за минулі роки. Тому, рекомендуємо розмістити їх на сайті ЗВО з метою покращення механізмів інформування усіх зацікавлених осіб для більшої відкритості ЗВО.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Правила прийому відповідають діючому законодавству, не містять дискримінаційних положень, є чіткими та зрозумілими, доступними для усіх учасників освітнього процесу, оприлюднені на офіційному сайті Сумського державного університету. Забезпечено дієвість процедури визнання результатів навчання неформальної освіти, існує можливість вступу на основі раніше здобутого рівня молодшого спеціаліста. Після проведеного аналізу діючих в СумДУ Положень, опрацьованні підтверджуючих документів, результатів спілкування з різними фокус-групами вважаємо, що критерій “Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання” реалізується на ОПП “Стоматологія” в достатній мірі, а надані рекомендації щодо залучення здобувачів до міжнародної академічної мобільності спрямовані на розширення їх освітніх можливостей та можуть бути реалізовані найближчим часом. Цілісність встановлених релевантних фактів та їх контексту дає можливість зробити висновок про загальну відповідність Критерію 3 за рівнем “В”.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання і викладання встановлено “Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ” (<http://surl.li/fezf>). Досягненню заявлених у освітній програмі цілей та ПРН сприяє вдало підібрані викладачем оптимальні форми та методи навчання і викладання (ОП - <http://surl.li/ocoj>, силабуси). Вибір організаційних форм навчання значною мірою визначений навчальними планами (<http://surl.li/otca>) і залежить від особливостей конкретної навчальної дисципліни, змісту навчального матеріалу, особливостей навчальної групи та диктується дидактичними цілями і методами їх реалізації. Зміст освіти реалізується в різних організаційних формах навчання, які спрямовані на: теоретичну підготовку здобувачів (лекції, семінарські заняття, самостійна позааудиторна робота з можливістю консультацій з викладачем); на практичну підготовку (виробнича практика, практичні заняття), а також на визначення рівня знань і умінь (форми контролю). Згідно ОП перевірка знань, умінь і навичок здобувачів здійснюється у вигляді: письмових іспитів з навчальних дисциплін, презентацій, тестування, захисту звітів з практики, заліків, диференційованих заліків, екзаменів. Форми та методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу через залучення здобувачів до перегляду ОП, можливості формувати індивідуальну освітню траєкторію, навчатись за індивідуальним графіком, обирати бази практик, висловлювати свої побажання щодо змін в організації освітнього процесу. Важливим елементом студентоцентрованого навчання є широке використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. Здобувачі в процесі навчання є суб'єктами освітнього процесу та рівноцінними його учасниками, які впливають на цей процес. Здобувач 4 курсу А.В. Лісовенко стверджує, що пропозиції здобувачів щодо підвищення якості освітнього процесу, які озвучуються на щорічних конференціях органів студентського самоврядування “Навчальний процес очима

студентів”, в подальшому обговорюються на конференції “Віч-на-віч з ректором”. Однією із форм участі здобувачів у системі забезпечення якості освіти та реалізації принципу студентоцентрованого навчання є опитування рівня їх задоволеності методами навчання і викладання, з результатами яких може ознайомитися кожний викладач у своєму особистому електронному кабінеті. “Анкета для оцінювання якості освітньої програми здобувачами вищої освіти” розроблена відповідно до “Положення про організацію оцінювання здобувачами ВО якості освітньої діяльності”. Факт проведення опитування підтвердили: В.М. Голубнича (заст. директора Медичного інституту з навч. роботи), яка зазначила, що опитування відбувається щорічно і семестрово та здобувачі – В.В. Білоконська (3 курс) і О.М. Хамула (5 курс). Академічна свобода у навчанні відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу” підтверджується можливістю у викладача вільного вибору методів навчання, а у здобувача – можливістю отримувати знання згідно зі своїми нахилами та потребами.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Інформація щодо організації та змісту освітнього процесу є відкритою і перебуває у вільному доступі на сайті ЗВО (<http://surl.li/ktwl>). До прикладу, в розділі “Інформація для студентів” спеціальності “Стоматологія” в момент акредитації була розміщена інформація, яка стосувалась: комп’ютерного тестування Крок-1, організації практичних занять з біологічної хімії, підготовки до іспиту тощо. У профілі ОПП каталогу СумДУ (<http://surl.li/ffbo>) та на сайті кафедри (<http://surl.li/oces>) розміщено відповідь на запитання: у межах яких освітніх компонентів будуть досягнуті програмні результати навчання. За інформацією НПП та здобувачів вищої освіти на першому занятті викладачі ознайомлюють студентів із силабусом навчальної дисципліни, який знаходиться у вільному доступі на сайті СумДУ та кафедри і містить основну інформацію про навчальну дисципліну (цілі, зміст та очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання). На високому рівні організовано інформаційну підтримку та дистанційне навчання на платформі MIX (<https://mix.sumdu.edu.ua>). Здобувачі мають доступ через електронні особисті кабінети до інформаційної бібліотечної системи (<https://tinyurl.com/umhbfr4>), системи OCW (<https://ocw.sumdu.edu.ua>). Існують відкриті електронні навчальні ресурси СумДУ (<https://elearning.sumdu.edu.ua/>) та електронний інституційний репозитарій університету (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>). Під час спілкування зі здобувачами вищої освіти було підтверджено їх обізнаність стосовно змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Поєднання навчання і досліджень за ОП відбувається згідно затвердженої Цільової комплексної програми “Організація наукової роботи студентів в органічному поєднанні з навчальним процесом” на 2019-2021рр. <https://tinyurl.com/ybty8eyl>, серед основних завдань якої є: залучення здобувачів до виконання НДР; навчання найбільш обдарованих студентів за індивідуальною траєкторією, з поглибленою науковою складовою, зокрема із застосуванням дуальної технології освіти; залучення студентів до міжнародного наукового співробітництва. Формування дослідницьких компетенцій у здобувачів забезпечується через регулярне оновлення ОП з включенням найбільш актуальних результатів досліджень у галузі; впровадження активних методів навчання (кейс-метод, навчальні дискусії, дослідницькі методи, ігрові методики); комунікації з провідними науковцями; практичної діяльності за фахом. Здобувач у своїй дослідницькій діяльності може спиратися на наукові публікації ЗВО, які розташовані в ел. репозитарії (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>), користуватися фондом ел. бібліотеки (<http://surl.li/mnoo>). На онлайн-зустрічі ректор СумДУ В.Д. Карпуша зазначив, що умови багатопрофільного університету сприяють проведенню міждисциплінарних досліджень. Прикладом поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП є наявність 53 наукових публікацій здобувачів в науково-практичних журналах, матеріалах вітчизняних і зарубіжних конференцій, 3 патенти на корисну модель (<https://stomat.med.sumdu.edu.ua/student-scientific-circle/>). Здобувачі взяли участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт (СНР): 1. Білоножко О.В., Москаленко І.В. Порівняння сіалометричних характеристик нестимульованої і стимульованої змішаної слини // Збірник матеріалів Всеукраїнського конкурсу СНР – Чернівці, 2019. – С. 8-9. 2. Карпуша Т.В. Вплив солей важких металів на розвиток стоматологічної патології// Збірник матеріалів Всеукраїнського конкурсу СНР з природничих, технічних і гуманітарних наук – Чернівці, 2017. – С. 18-19. Створений науковий гурток “Стоматологія” допомагає реалізувати принцип виявлення і залучення обдарованої молоді до наукової діяльності та сприяти оволодінню студентами методиками наукових досліджень, розвитку у них наукового мислення й аналітичних здібностей. Зі слів ас. каф. стоматології І.В. Животовського стало відомо, що науковий гурток налічує 43 гуртківця, увага яких останнім часом зосереджена на вивченні теми “Методи непрямої реставрації зубів”. Доказом ефективності діяльності гуртка є участь здобувачів у Всеукраїнському конкурсі СНР у галузі “Стоматологія” (м. Полтава, 05-06.04.2020). Здобувачі І.М. Яловський, А.В. Ніколенко, Є.С. Шершнева продемонстрували наукові напрацювання за декількома напрямками досліджень, серед яких 1-е місце здобув І.М. Яловський. Залучення здобувачів до наукової роботи є важливим фактором у системі рейтингового оцінювання викладачів та структурних підрозділів (Наказ “Про підсумки рейтингу структурних підрозділів університету за 2018р.” від 08.04.2019 за №0268-І).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Щорічне оновлення змісту навчальних дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик здійснюється за ініціативою робочої проєктної групи ОП, стейкхолдерів або за ініціативою кафедри у відповідності до Загальних вимог до структури, змісту та оформлення робочої програми навчальної дисципліни (<http://surl.li/ffog>). Для прикладу: до освітньої програми внесені зміни, а саме: оновлено матрицю відповідності компетентностей та результатів навчання дескрипторам НРК, удосконалено навчальний план в частині аудиторних годин з виробничої практики, відкориговано матрицю відповідності програмних компетентностей і програмних результатів навчання компонентам освітньої програми (витяг з протоколу №1 засідання Ради зі забезпечення якості вищої освіти від 27.08.2020р.). На кафедрі стоматології зареєстровано та виконується ініціативно-пошукова НДР “Стоматологічні аспекти мовленнєвих порушень” № держреєстрації 0120U101441, термін виконання 2019-2024рр., яка спрямована на підвищення ефективності лікування і реабілітації хворих з патологічними станами зубо-щелепної системи, шляхом корекції мовленнєвих порушень в них на підставі перцептивно-акустичного, функціонального і клінічного визначення фонетичних змін. НПП інших кафедр, які реалізують ОПП “Стоматологія” задіяні у 8 НДР університету (<https://sumdu.edu.ua/uk/science/science-info/areas-scientific-activity/11-biology-health.html>). Власні наукові доробки НПП лягають в основу змін до змісту освіти через впровадження наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі (20 актів впровадження у додатку 4). Прикладом оновлення змісту освіти є внесення до навчально-методичних матеріалів нової наукової інформації, отриманої в результаті проведення досліджень викладачами кафедри, а саме: І.В. Животовським в ОК “Пропедевтика ортопедичної стоматології” та “Ортопедична стоматологія” внесено питання побудови алгоритму вибору керамічного матеріалу та матеріалу для фіксації вінірів при непрямій реставрації фронтальних зубів з дисколоритами; Ю.В. Сміяновим в ОК “Пропедевтика терапевтичної стоматології” і “Терапевтична стоматологія” – інформацію щодо клінічної оцінки реставрацій при різному дизайні емалевого краю каріозних порожнин I класу за Блеком. Науковцями інших ЗВО – Н.П. Бобровською, В.Ф. Куцевляк (ХМАПО) в ОК “Терапевтична стоматологія” впроваджено практику застосування фітосорбенту ФСЕ у корекції негативного впливу ацетату свинцю на тверді тканини зубів. Лекційний матеріал і окремі теми практичних занять дисциплін “Хірургічна стоматологія” та “Ортопедична стоматологія” підкріплено методикою комплексного лікування компресійно-дислокаційної дисфункції скронево-нижньощелепного суглобу, що є результатом спільних досліджень НПП кафедри стоматології СумДУ (Ю.В. Лахтін, П.О. Москаленко) і УМСА (О.В. Рибалов). В освітній компонент “Ортодонція” впроваджено запропонований науковцями ХНМУ (Л.В. Северин, О.В. Любченко) спосіб діагностики зубощелепних порушень у осіб різного віку, які народились макросомами.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов’язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Важливим показником інтернаціоналізації та міжнародного визнання є членство СумДУ у 25 авторитетних академічних асоціаціях та спільнотах світу (Стратегія інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 рр., <http://surl.li/ffde>). У 2020 р. СумДУ було започатковано 18 нових формалізованих партнерств та підписано відповідні угоди про довгострокове міжнародне співробітництво із зарубіжними партнерами з багатьох країн (<http://surl.li/owsi>). 5-7 червня 2019 р. Медичний інститут СумДУ відвідали вчені з університету Умео, Швеція (фотозвіт у додатку 4). Викладання та наукові дослідження у межах ОП “Стоматологія” узгоджені зі Стратегією інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 рр. Одним із ключових завдань Стратегії є розвиток міжнародної грантової діяльності наукового спрямування (Рішення НР від 25.02.21р. з питання: “Стан та завдання щодо розвитку в університеті міжнародної грантової діяльності наукового спрямування”); Наказ ректора №0262-I від 11.03.20р. “Щодо вдосконалення організації міжнародної грантової діяльності”; Наказ ректора №0810-I від 07.10.20р. “Щодо вдосконалення механізмів виконання міжнародних грантових проєктів”; Накази ректора №0276-I від 16.03.20р. та №0350-I від 17.04.20р. “Щодо преміювання за активну участь у підготовці грантових заявок”. Наукова діяльність в межах ОП характеризується міжнародним виміром: викладачі ОП мають 23 наукові роботи у закордонних виданнях, беруть активну участь у міжнародних конкурсах та проєктах наступних країн: США, Німеччина, Великобританія, Швейцарія, Швеція, Нідерланди (<http://surl.li/ocau>), а також у міжнародних конференціях (<http://surl.li/mryh>). Участь СумДУ в програмі “Еразмус+” (<http://surl.li/ocdd>) відкриває можливість навчання за обміном, отримання диплому магістра, проходження практики; викладання, підвищення кваліфікації, стажування. Реалізуються програми подвійного диплому з партнерами Польщі та Німеччини. В рамках реалізації програми академічної мобільності викладачі ОП підвищили професійну кваліфікацію за кордоном: Ю.В. Лахтін – стажування в університеті Collegium Civitas, м. Варшава, Польща, 2018; П.О. Москаленко – Медичний університет, м. Люблін, Польща, 2019; А.М. Романюк – Світова федерація лік.тов., м. Париж, Франція, 2019; Т.В. Івахнюк, Ю.Ю. Шевченко, Я.В. Хижня – Вищий духовний семінаріум, м. Варшава, Польща, 2019; В.Ю. Гарбузова й О.В. Атаман – Кельнський центр мол. медицини, м. Кельн, Німеччина, 2019. Необхідними складовими для інтернаціоналізації навчання є високий рівень володіння англійською мовою професорсько-викладацького складу університету (27 НПП, задіяних в реалізації ОП, мають сертифікат рівня B2). Викладання англійською мовою за ОП ще не проводиться. В ході акредитації зав. бібліотеки О.В. Крицька зазначила, що для здобувачів і викладачів існує безкоштовний доступ до баз даних Web of Science, Scopus, Springer Nature. Рекомендуємо запровадити практику міжнародних обмінів для здобувачів цієї ОПП, долучати їх до проходження навчання/стажування за кордоном, проєктів інтернаціоналізації.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

На ОПП 221 “Стоматологія” впроваджуються інноваційні та високотехнологічні методи навчання, на високому рівні організовано інформаційну підтримку та дистанційне навчання (MIX, <https://mix.sumdu.edu.ua>), здобувачі мають доступ через електронні особисті кабінети до інформаційної бібліотечної системи (<https://tinyurl.com/umhbf4>), системи OCW (<https://ocw.sumdu.edu.ua>). Існують відкриті електронні навчальні ресурси СумДУ (<https://elearning.sumdu.edu.ua/>) та електронний інституційний репозитарій університету (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>). Університет забезпечує поєднання навчання і досліджень через залучення здобувачів до наукової роботи, участі у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, Всеукраїнських студентських олімпіадах зі стоматології.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Не в повному обсязі реалізується право здобувачів на міжнародну академічну мобільність. Потужні можливості СумДУ стосовно міжнародних навчань/ стажувань, участі у міжнародних проєктах мінімально використовуються здобувачами цієї освітньої програми. Рекомендуємо запровадити практику міжнародних обмінів для здобувачів ОПП 221 “Стоматологія”, долучати їх до проходження навчання/стажування за кордоном, проєктів інтернаціоналізації, що сприятиме імплементації в освітній процес сучасних практик і наукових досягнень у сфері охорони здоров'я та стоматології.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Експертна група встановила відповідність ОП Критерію 4 встановленим вимогам за наявності наступних фактів і доказів: всебічне запровадження студентоцентрованого підходу як одного із ключових трендів розвитку Європейського простору вищої освіти; доступність усієї необхідної інформації для навчання та викладання; забезпеченість дистанційного навчання, доступу до відкритих електронних навчальних ресурсів СумДУ, використання сучасних методів комунікації; наявність сформованих можливостей для поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми; постійне оновлення змісту освіти; формування іміджу університету в контексті процесу інтернаціоналізації системи вищої освіти з наявним системним та організованим її характером. Проте, залучення здобувачів цієї ОПП до міжнародних обмінів, навчань/ стажувань, участі у міжнародних проєктах не реалізовано, що визначило відповідність Критерію 4 рівню “В”.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Порядок проведення контрольних заходів регулюється “Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ” (<http://surl.li/fezf>), “Положенням про оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін у СумДУ” (<http://surl.li/lwup>), “Положенням про порядок створення та організацію роботи експертних комісій СумДУ з атестації здобувачів ВО” (<http://surl.li/ffot>), Цільовою комплексною програмою “Організація наукової роботи студентів в органічному поєднанні з навчальним процесом” (<http://surl.li/otbx>). Дані документи знаходяться у відкритому доступі на сайті ЗВО в розділі “Реєстр основної нормативної бази СумДУ” (<https://normative.sumdu.edu.ua/>). Форми контрольних заходів та критеріїв оцінювання визначаються в освітній програмі (<http://surl.li/ocoj>), навчальному плані (<http://surl.li/otca>), силабусі навчальної дисципліни (<http://surl.li/mryj>). Форми та критерії контрольних заходів є чіткими, зрозумілими, оприлюднюються заздалегідь на сайті. Оцінювання проводиться відповідно до отриманих за семестр рейтингових балів і містить методи поточного формативного оцінювання (опитування та усні коментарі викладача за його результатами, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами під час розв'язання практичних задач) та підсумкового сумативного оцінювання (письмові опитування, індивідуальні та колективні завдання). Контрольні заходи передбачають проведення вхідного, поточного, відстроченого (контроль залишкових знань, умінь та інших ПРН) та підсумкового контролю, який проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або екзамену в строки, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Зразки завдань містяться в навчально-методичному комплексі ОК. Підсумковий контроль включає: семестровий контроль і підсумкову атестацію здобувачів (проведення регламентується “Положенням про оцінювання здобувачами ВО якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін у СумДУ” (<http://surl.li/lwup>)). На початку викладання навчальної дисципліни

викладачі ознайомлюють студентів з порядком та критеріями оцінювання. До першокурсників відповідна інформація доводиться у перший навчальний день на вступній лекції “Організація освітнього процесу”, під час карантину лекція відбувається в режимі онлайн. Під час інтерв’ювання здобувачка з курсу В.В. Білоконська зазначила, що опитування щодо задоволеності якістю викладання дисципліни та оцінювання здобувачів проводяться систематично, через особистий електронний кабінет. Під час співбесіди з НПП доц. Т.В. Івахнюк зазначила, що в ЗВО працює платформа “МІХ” та інформаційно-аналітична система “Університет”, що дозволяють ефективно керувати та вивчати результати тестувань здобувачів під час освітнього процесу.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Форми атестації здобувачів вищої освіти за спеціальністю 221 “Стоматологія” відповідають вимогам Стандарту для другого (магістерського) рівня вищої освіти (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/221-stomatologiya-magistr.pdf>), відповідно до якого атестація здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ), порядок здійснення якого встановлений постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 334 “Про затвердження порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальностями галузі знань 22 “Охорона здоров’я”. ЄДКІ включає: інтегрований тестовий іспит “КРОК 1. Стоматологія” та іспит з англійської мови професійного спрямування на 3 році навчання (проводяться Центром тестування при МОЗ України); інтегрований тестовий іспит “КРОК 2. Стоматологія” та об’єктивний структурований практичний (клінічний) іспит (ОСКІ) на 5 році навчання. Відповідно до вимог Стандарту ОСКІ оцінює готовність випускника до провадження професійної діяльності через демонстрування практичних (клінічних) компонентів професійної компетентності на реальному об’єкті або на моделі і проводиться екзаменаційною комісією університету, яка формується і затверджується наказом ректора. Організація атестації здобувачів вищої освіти та правила їх проведення у СумДУ регламентується “Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій СумДУ з атестації здобувачів вищої освіти” (<http://surl.li/ffot>). Відповідно до Положення екзаменаційна комісія створюється у складі голови, його заступника та членів комісії. Головою екзаменаційної комісії призначається особа з числа провідних фахівців галузі. До складу екзаменаційних комісій можуть входити особи, які мають кваліфікацію за відповідним фахом та (або) стаж роботи за фахом не менше ніж 5 років; одна й та сама особа може бути головою комісії не більше ніж три роки поспіль. Під час створення екзаменаційної комісії долучаються представники роботодавців, обов’язковим є врахування відсутності конфлікту інтересів. До прикладу, Головою державної екзаменаційної комісії було призначено В.В. Савченко, директора КНП “Міська клінічна стоматологічна поліклініка” СОР. Терміни проведення атестації визначаються графіком навчального процесу. Атестація проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії; здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на засіданні, можуть вільно здійснювати аудіо- та відеофіксацію процесу атестації. Успішне складання здобувачами ОП Ліцензійного тестового іспиту “Крок 1. Стоматологія” у 2020р. (71,6% при нормативному показнику 60,5%), високий відсоток студентів, які склали “Крок 2. Стоматологія” - (90,4% при національному показнику 83,8%) та значне збільшення відсотка осіб у порівнянні з 2019р., які склали Крок 2 (94,7% проти національного 91,2%), довели високу якість медичної освіти в СумДУ на додипломному рівні та відповідність державним стандартам ВО.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об’єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила проведення контрольних заходів висвітлено на сайті випускової кафедри в наступних документах: “Положення про організацію освітнього процесу в СумДУ”<http://surl.li/fezf>, “Положення про оцінювання здобувачами ВО якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін у СумДУ”<http://surl.li/lwup>, а також на сайтах інших кафедр, які забезпечують освітній процес за ОП “Стоматологія”. Ці положення є у відкритому доступі та розміщено на сайті ЗВО. Правила перескладання підсумкового контролю у разі отримання незадовільної оцінки передбачають можливість дворазового перескладання (перший – викладачу, другий – комісії) за наступними етапами: ознайомлення з графіком перескладань, отримання індивідуального екзаменаційного листка, перескладання за стандартними процедурами. Об’єктивність екзаменаторів забезпечується дотриманням єдиних вимог і методичних прийомів, чітких критеріїв оцінки, справедливим ставленням до кожного студента, неприпустимістю наявності елементів упередженості. Об’єктивність оцінювання знань здобувачів також досягається застосуванням тестових форм контролю: стандартизованого та навчального тестування (вхідний, поточний/темаційний контроль, рубіжний/підсумковий контроль), що підвищує об’єктивність контролю знань у порівнянні з традиційними методами оцінювання. Свідченням вирішення питання об’єктивності екзаменаторів є перевірка екзаменаційних робіт викладачем, який не здійснював поточний контроль з дисципліни (рекомендації Ради зі забезпечення якості освітньої діяльності та якості ВО СумДУ щодо організації освітньої діяльності <http://surl.li/pzdg>). В разі виникнення незадоволеності з боку здобувачів щодо дотримання процедури проведення контрольних заходів, у них є можливість повідомити про це наступними способами: в ході систематичних опитувань через електронний індивідуальний кабінет; під час тематичного анкетування; через представників Студентського ректорату (“Положення про студентське самоврядування в СумДУ”<http://surl.li/oteo>). Правила перескладання підсумкового контролю регламентуються “Положенням про організацію освітнього процесу”<http://surl.li/fezf>. Згідно з пунктом 7.7 у разі непогодження з оцінкою модульної або семестрової атестації, здобувач має право подати

апеляцію. У разі надходження апеляції розпорядженням директора МІ за його головуванням створюється комісія для розгляду апеляції. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами, існування процедури апеляції підтвердила студентка 4 курсу Д. Якименко. Вона також зазначила, що оцінювання знань студентів є об'єктивним, усі іспити проходять у формі тесту або письмово, а перевірка робіт здійснюється викладачем, який не здійснював поточний контроль з дисципліни, що виключає моменти суб'єктивізму. Можливостями повторного перескладання підсумкового контролю скористалися наступні студенти: Е. Приходько – ДСК “Медична біологія”; А. Коваленко – д/з “Проп. орт. стоматології”; В. Іванцов – ДСК “Фармакологія”; В. Мартиненко – ДСК “Хірургія”; Д. Троценко – д/з “Клінічна фармакологія”.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності (АД) в СумДУ є чіткими та зрозумілими, регулюються Кодексом АД (<http://surl.li/ffbb>), “Положенням про АД та етику академічних відносин” (<http://surl.li/ochu>); “Положенням про групу сприяння АД” (<http://surl.li/ochv>); Наказом ректора “Про підписання декларацій про дотримання АД учасниками освітнього процесу” (<http://surl.li/ochw>), Методичною інструкцією щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень (<http://surl.li/ochs>). АД наявна в основі інституційної культури СумДУ, проводиться системна робота з імплементації університетської системи забезпечення АД в освітню і наукову діяльність. Університет популяризує АД через перевірку усіх текстових документів системами “Unicheck” та “StrikePlagiarism”; впровадження та реалізацію курсів “Основи академічного письма” та “Основи інформаційної грамотності”; проведення тренінгів в рамках Всеукраїнських та Міжнародних проєктів з АД, грантових програм; систематичне інформування здобувачів через веб-сайт “АД” (<https://integrity.sumdu.edu.ua/uk>); оприлюднення матеріалів з дотримання АД. В університеті створено Групу сприяння АД, керівник якої А.Є. Артюхов під час зустрічі 7 зазначив, що серед основних функцій Групи є загальна координація дотримання АД та етики академічних взаємовідносин, сприяння впровадженню в університеті сучасних технологій боротьби з проявами академічної недоброчесності, у тому числі ефективної системи запобігання та виявлення факту плагіату в роботах здобувачів та НПП. Група плідно співпрацює з Центром забезпечення ЯО та студентською агенцією співдії ЯО. В ЗВО створено неакадемічний онлайн-курс “Академічна доброчесність: цінності, навички, дії”, який популяризує принципи АД як в освітньому та науковому просторі, так і для інших професій, де мають місце принципи доброчесності та трапляються випадки їх порушення (<http://surl.li/ocia>). Заходи з популяризації АД у СумДУ відбуваються на постійній основі. До прикладу, 30.04.2020р. здійснено трансляцію прямого етеру “АД у Новій українській школі”, який відбувся за участі експертів із Сум, Києва та США (<http://surl.li/ocii>); 12.06.2020р. проведено вебінар “Прояви дослідницької недоброчесності: хто попереджений, той озброєний” (<http://surl.li/ocie>); 25.07.2020р. відбувся семінар, присвячений інструментам впровадження принципів АД в діяльність ЗВО (<http://surl.li/ocin>); 20.11.2020р. відбулась зустріч студентів з координатором Проєкту сприяння АД в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project - SAIUP) Тарасом Тимочко (<http://surl.li/ochn>). В рамках ОП “Стоматологія” написання та захист кваліфікаційних робіт не передбачено. Банк кваліфікаційних робіт інших спеціальностей формується в університетському репозитарії (<https://essuir.sumdu.edu.ua/>). Розроблено та затверджено алгоритми дій при виявленні випадків порушення АД (у п.4 “Положення про АД та етику академічних взаємовідносин” <http://surl.li/ffat> та у відомостях СО ОП).

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Проводиться системна і потужна робота ЗВО в питаннях забезпечення дотримання всіма учасниками освітнього процесу принципів і засад академічної доброчесності. В університеті сформовано Кодекс академічної доброчесності, викладачі та здобувачі ознайомлені та чітко дотримуються норм академічної доброчесності. Створено Групу сприяння академічної доброчесності, реалізовано курси “Основи академічного письма” та “Основи інформаційної грамотності”, “Академічна доброчесність: цінності, навички, дії”, систематично проводяться заходи з популяризації академічної доброчесності. В СумДУ ретельно спланований і раціонально організований контроль навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, що максимально сприяє активізації навчального процесу, суттєво підвищує його ефективність, дозволяє здійснювати необхідну корекцію в організації викладання, впливати на навчально-пізнавальну діяльність здобувачів. З метою підготовки до інтегрованих тестових іспитів “КРОК 1. 2. Стоматологія” створено банки тестових завдань, що значно покращило якість навчання, дозволило отримати 4-й показник у державі (94,7% проти національного 91,2%).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Недоліків не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою повністю відповідають визначеному критерію, мають взірцевий характер. Визначальну роль при виборі оцінки відіграв високий рівень відповідності усіх підкритеріїв Критерію 5 встановленим вимогам, зокрема: здійснення систематичного контролю знань, вмінь і навичок здобувачів; чітких, зрозумілих і доступних для всіх учасників освітнього процесу правил прийому проведення контрольних заходів; забезпечення прозорості та об'єктивності процесу оцінювання навчальних досягнень здобувачів; обізнаності здобувачів щодо порядку оскарження результатів контрольних заходів та існуючої можливості їх повторного проходження; відповідності форм атестації здобувачів вищої освіти вимогам Стандарту вищої освіти із залученням представників роботодавців, можливою відео-фіксацією проведення атестації, врахування відсутності конфлікту інтересів тощо. При оцінюванні також було враховано свідоме ставлення усіх учасників освітнього процесу до проблематики академічної доброчесності, яка в СумДУ не зводиться лише до наявності певних процедур та інших інституційних механізмів, а має на меті створення освітнього середовища, яке б органічно не сприймало корупційних і неетичних дій. Усі вищезазначені аргументи, на погляд ЕГ, надають підстави оцінити освітню програму за Критерієм 5 на рівні "А".

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Згідно з інформацією, наданою у відомостях про самооцінювання ОП (таб. 2), встановлено відповідність академічної і професійної кваліфікації викладачів, задіяних до реалізації ОП. Рівень кваліфікації викладачів відповідає навчальним дисциплінам, які за ними закріплені, що сприяє досягненню цілей та ПРН. Академічна кваліфікація підтверджена наявними дипломами про вищу освіту, дипломами про наукові ступені, атестатами про вчені звання, науковою діяльністю за певним науковим напрямком, публікаціями. Професійна кваліфікація викладачів, які беруть участь у викладанні обов'язкових та вибіркових компонентів ОП підтверджена їх стажем, досвідом професійної діяльності у певній сфері, наявністю посвідчень і свідоцтв про підвищення кваліфікації, стажуваннями за профілем ОП, тощо. 27 викладачів ОПП мають сертифікат з іноземної мови відповідно до загальноєвропейської рекомендації на рівні B2. Публікації НПП кафедри стоматології за останні 5 років включають: 3 навчальних посібника, 4 монографії, 13 навчально-методичних посібника, 27 статей (з яких 5 у журналах, які входять до наукометричної бази Scopus), 72 тез, 10 патентів на корисну модель (<http://surl.li/nwmx>). НПП кафедри стоматології Ю.В. Лахтін, П.О. Москаленко отримали дипломи "Sophist" (№DS-016/0025 від 12.04.2016р. та №DS-016/0055 від 12.08.2016р.) від International Academy of Science and Higher Education (Великобританія) за найкращі наукові роботи в галузі "Медицина". Доц. Я.В. Хижня здобула другу вищу освіту зі спеціальності 073 "Менеджмент", навчалася на сертифікованих курсах European Resuscitation Council, ERS qualification "Basic Life Support Instructor candidate", Advanced Life Support (05.02.2019-07.02.2019р.). Викладачі ОПП "Стоматологія" беруть участь в курсах та міжнародних проєктах (<http://surl.li/ocau>, <https://sumdu.edu.ua/uk/science/research-works/international-projects.html>). До прикладу, асистент кафедри біофізики, біохімії, фармакології та біомолекулярної інженерії, к.мед.н. Н.В. Глушенко з 08.10.2018р. по 19.10.2018р. взяла участь у програмі академічної мобільності з метою викладання в рамках ERASMUS+ Exchange Program на кафедрі фармакології та клінічної неврології Університету Умеа (Швеція). Професор кафедри громадського здоров'я О.М. Бергілевич пройшла стажування на кафедрі молекулярної мікробіології та біології Університету Умеа (Швеція) у рамках програми ERASMUS+ Exchange Program (01.10-12.10.2018). Інтерв'ю показало високий рівень вмотивованості задіяних в освітньому процесі викладачів. Разом з тим, у деяких викладачів, які задіяні на ОП "Стоматологія", відсутні наукові публікації за останні 3 роки: А.М. Романюк (ОК19); О.Л. Ситник (ОК25.1); А.О. Рошупкін (ОК21); П.І. Січненко (ОК 26); О.М. Гортинська (ОК28.2); М.Г. Кононенко (ОК25.1); Л.М. Давидова (ОК23.1); Є.В. Кузенко (ОК 19); В.М. Черненко (ОК 23.3); Д.П. Білецький (ОК23.3); І.В. Животовський (ОК17.2). При спілкуванні зі здобувачами та випускниками підтверджено професіоналізм викладачів та їх підтримку на всіх етапах навчання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

На сайті ЗВО у розділі "Реєстр основної нормативної бази системи управління якістю діяльності СумДУ" (<https://normative.sumdu.edu.ua>) у п. 3 висвітлена інформація щодо питання кадрового забезпечення та підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів. В підпункті 8 наявна інформація щодо "Порядку проведення

конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП СумДУ та укладання з ними трудових договорів (контрактів)” (Наказ ректора №0223-І від 21.03.18 р., <http://surl.li/osso>), який не суперечить чинному законодавству (частини 11 статті 55 Закону України “Про вищу освіту” та Наказу МОН України від 05.10.2015р. №1005) <https://normative.sumdu.edu.ua/>. На сайті університету в розділі “Публічна інформація” можна дізнатися про конкурсний відбір на заміщення вакантних посад та необхідний перелік документів, термінах їх подачі для участі у конкурсі (<http://surl.li/nhfy>), наявна архівна інформація “Архів за роками” (<http://surl.li/ocjo>), де в період 2015-2020 рр. можна простежити за процедурою добору НПП. Необхідними умовами при розгляді питань щодо переведення НПП на вищі посади та укладання контрактів на новий термін за займаною посадою є, в тому числі, підвищення професійного та наукового рівнів, професійної майстерності (з відповідним підтвердженням); забезпечення високого наукового та методичного рівнів; наявність публікацій у виданнях, що індексуються наукометричними базами Scopus та WoS (п. 3.4 “Порядку проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників СумДУ та укладання з ними трудових договорів (контрактів)” (Наказ ректора №0223-І від 21.03.18 р., <http://surl.li/osso>). СумДУ через створення Центру розвитку кадрового потенціалу (“Положення про Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу” зі змінами, внесеними згідно з наказами №0740-І від 17.10.2019 р. та №0805-І від 06.10.20р., <http://surl.li/oss>) реалізує забезпечення формування та розвиток ключових загальних та професійних компетентностей усіх категорій працівників університету. Основними функціями центру є: удосконалення процедур та системи критеріїв оцінювання фахового рівня, кваліфікації працівників, постійний аналіз професійної кваліфікації викладачів. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими, забезпечуються чіткою формалізацією вимог до претендентів, супроводжуються публікацією інформації на сайті університету. В ЗВО створено Центральну конкурсну комісію, яка розглядає відповідність наданих кандидатами документів умовам конкурсу та вимогам законодавства. До складу Комісії входять проректори, директори інститутів, керівники підрозділів, голова представницького органу профспілок та органу студентського самоврядування. Конкурсний відбір проводиться відкрито, гласно, неупереджено, на засадах обґрунтованості та об’єктивності прийняття рішень. Рекомендуємо добирати викладачів на ОПП 221 “Стоматологія” з метою впровадження більшої кількості вибіркових дисциплін стоматологічного профілю та подальшою їх реалізацією.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Залучення роботодавців до освітнього процесу здійснюється на постійній основі. При реалізації ОП залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу відбувається шляхом: участі в роботі Експертної ради роботодавців (Наказ №0036-І від 19.01.16; №0514-І від 02.11.17; №0195-І від 24.02.20; Витяг з протоколу ЕР роботодавців №11 від 20.08.20 у додатку 6) та робочої проектної групи ОП; Витяг з протоколу засідання РПГ №1 від 04.03.2016; №3 від 20.05.2016; №11 від 29.04.20 у дод.1); рецензування ОП та проведення теоретичних і практичних занять викладачами-практиками (КНП “Міська клінічна стоматологічна поліклініка”: лікарі Н.І. Грицай, М.М. Абрамов; НКП “Обласна клінічна стоматологічна поліклініка”: лікарі Г.О. Смірнова, С.М. Абрамець, В.С. Карабан); залучення до складу експертних комісій з атестації здобувачів з обговоренням доцільності запровадження ОП (директор КНП “Міська клінічна стоматологічна поліклініка” М.О. Сметанін, завідувач відділенням Ю.В. Сміянов; директор НКП “Обласна клінічна стоматологічна поліклініка” В.В. Савченко, заступник І.С. Полякова). На зустрічі зі стейкхолдерами М.О. Сметанін зазначив, що всі присутні беруть активну участь у розробці ОП. Саме з його ініціативи, було розширено мету ОП. Він підтвердив, що Експертна Рада роботодавців, до якої входить більша частина присутніх на зустрічі, систематично збирається на свої зібрання. Головний стоматолог Сумської області В.В. Савченко висловив своє побажання щодо деталізації змісту навчальної програми, акцентуючи також увагу на необхідності чергування в навчанні теорії і практики.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Для подолання розриву між теорією і практикою в освітньому процесі та для підвищення якості підготовки з урахуванням вимог роботодавців проводиться наступний комплекс заходів: залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців, лікарів-практиків стоматологічних закладів до проведення занять, лекцій, семінарів, керівництва практикою. Серед них: лікарі КНП “Міська клінічна стоматологічна поліклініка” – Н.І. Грицай, М.М. Абрамов; лікарі НКП “Обласна клінічна стоматологічна поліклініка” – Г.О. Смірнова, С.М. Абрамець, В.С. Карабан; викладачі кафедри терапевтичної стоматології ХМАПО – доцент І.Є. Велігоря, 2017р.; представники академічної спільноти – президент ГО “Асоціації стоматологів України” професор І.П. Мазур, 01.02.2019 р. Університет систематично організовує проведення лекцій, семінарів із “зовнішніми” професіоналами-практиками (додаток 6), зокрема: 8-9 лютого 2019 р. у Конгрес-центрі СумДУ відбулися лекції “Патофізіологія блоками: Запалення” від лекторів Інституту фізіології імені О.О. Богомольця НАН України, професора-патофізіолога Віктора Досенка та професора-патофізіолога Василя Нагібіна. В СумДУ були залучені провідні іноземні фахівці (Наказ №855-І, від 21.10.2014 р. “Щодо залучення іноземних фахівців до викладацької роботи на базі СумДУ”) з метою надання якісних освітніх послуг особам, які навчаються, стимулювання міжнародної академічної мобільності, вдосконалення методів викладання дисциплін іноземними мовами до викладацької роботи. До прикладу, професори Андерс Берлунг та Маджид Ебрахімі з університету Умео (Швеція, 2019р.) прочитали шість лекцій, що стосувалися особливостей стоматологічної освіти та надання стоматологічної допомоги у Швеції, а також висвітлили питання адаптації *Helicobacter pylori* до різних умов (Наказ №0321-IV від 22.05.2019р. “Про прийом іноземних делегацій та окремих громадян”, <http://surl.li/osdp>). Професор Mariusz Duda (Clinic College of Dental Medicine, Katowice, Poland, 2018р.) прочитав лекції “Від базової імплантології до повної побудови реконструкцій імплантопротезування”, “Оцінка від класичної імплантології до цифрового світу” (Наказ №0402-VI

від 04.10.18 “Про прийом іноземних делегацій та окремих громадян”, <http://surl.li/oshq>). Декан стоматологічного факультету Йорданського університету (м.Амман) професор Альта Ана Дафі, 2019р. провів студентам лекцію з основних питань пародонтології (згідно Наказу №0269-IV від 20.04.19 “Про прийом іноземних делегацій та окремих громадян”), тощо. НПП стоматологічних кафедр є членами Сумського обласного осередку Асоціації Стоматологів України (<https://www.udenta.org.ua/sumskij-oseredok-asu>); проф. Лахтін Ю.В. є експертом National Research Analytics Championship in Medicine регіональної програми Міжнародної Академії наук і вищої освіти (Лондон, Великобританія), членом Iashe Scientific and Analytical Academic Program (Лондон, Великобританія; членство НПП у професійних міжнародних та вітчизняних організаціях у додатку 6).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У відповідності до Постанови Кабінету міністрів (<http://surl.li/osjo>) та Положення про підвищення кваліфікації співробітників СумДУ (<http://surl.li/osil>), університет надає можливість професійного розвитку педагогічним та науково-педагогічним працівникам СумДУ та інших закладів вищої освіти. Положення регламентує процедуру, види, форми, обсяг, періодичність, умови визнання результатів підвищення кваліфікації співробітників, педагогічних і науково-педагогічних працівників інших закладів вищої освіти у СумДУ. В університеті відкрито “Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу” (<http://surl.li/osit>), який забезпечує викладачам безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності. “Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу” надає викладачам широкий спектр напрямів підвищення кваліфікації: існує 42 програми, перелік яких представлено на сайті СумДУ (<http://surl.li/luna>). Серед викладачів ОП “Стоматологія” навчання на різних програмах пройшли: Ю.В. Лахтін, П.О. Москаленко, Л.М. Давидова, В.М. Черненко, Л.В. Галич, І.В. Животовський. Форми підвищення кваліфікації різні: інституційна (очна, заочна, дистанційна, мережева), дуальна, на робочому місці тощо. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись. Програма підвищення кваліфікації включає: навчальні заняття, семінари, тренінги, завдання, контрольні заходи тощо. СумДУ надає НПП можливість стажування, яке може здійснюватися в самому ЗВО, чи в іншому закладі освіти або науковій установі, у тому числі зарубіжній, які мають інноваційний досвід, новітнє обладнання, програмне забезпечення. На ел. сторінці Центру розвитку кадрового потенціалу (<http://surl.li/ocrz>) наявна уся необхідна інформація. Серед викладачів ОП у міжнародному стажуванні взяли участь (додаток 6): ас. каф. стоматології П.О. Москаленко в Медичному університеті м. Люблін із частковим фінансуванням стажування (28.05.2019-01.06.2019, Польща), ас. кафедри громадського здоров'я Т.В. Івахнюк, ас. кафедри фізіотерапії Я.В. Хижня (19.03.2019-23.03.2019), ст. викладач Ю.Ю. Шевченко (02.07.2019-07.07.2019) у Вищому семінаріумі Духовного Університету (м. Варшава, Польща), зав. кафедри патологічної анатомії А.М. Романюк і доц. кафедри педіатрії О.К. Романюк (29.04.2019-10.05.2019, м. Париж, Франція); зав. кафедри фізіології і патофізіології О.В. Агаман і проф. цієї ж кафедри В.Ю. Гарбузова та у Кельнському університеті (14.09.2019-19.09.2019, Німеччина). У СумДУ впроваджено Накопичувальну систему підвищення кваліфікації, яка стимулює безперервний випереджальний професійний розвиток викладача через обрахування здобутих ним результатів навчання за різними видами підвищення кваліфікації; досягнень у навчально-методичній, науково-інноваційній, організаційній та інших видах діяльності, які визнаються як результати самоосвіти викладача (<http://surl.li/osqy>).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

На підставі ліцензії (Наказ МОН молоді та спорту №2951л від 29.11.2011р.) заклад є суб'єктом надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації НПП за програмами з інноваційної педагогічної діяльності та програмами з електронних засобів та дистанційних технологій. Центр розвитку кадрового потенціалу (<https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/>) закладу на постійній основі проводить семінари, тренінги, круглі столи, вебінари, спрямовані на підвищення викладацької майстерності НПП. Викладачам пропонуються довгострокові (<http://surl.li/ocpr>) та короткострокові (<http://surl.li/ocps>) програми підвищення кваліфікації. Тематика програм різноманітна, наприклад: “Основи викладацької роботи в університеті”, “Ораторське мистецтво або мистецтво красномовства”, “Три електронних засоби та дистанційних технологій навчання”. На вибір викладача представлено 48 різноманітних тем семінарів та вебінарів (<http://surl.li/ocqu>). Для набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей в межах професійної діяльності, вивчення кращого педагогічного досвіду та його подальшого впровадження у навчальний процес, удосконалення навчально-методичного забезпечення дисципліни, СумДУ надає можливість стажування для НПП (<http://surl.li/ocrz>). В СумДУ щорічно проводиться конкурс “Кращі науково-педагогічні працівники”, головною метою якого є стимулювання НПП до безперервного саморозвитку для підвищення власних компетентностей (<http://surl.li/ffcd>). Результати конкурсу враховуються при визначенні рейтингу інститутів, факультетів та кафедр СумДУ. Конкурс “Педагогічні інновації СумДУ” також спрямований на стимулювання педагогічних і науково-педагогічних працівників університету до створення нових та поширення сучасних форм і методів навчання з метою забезпечення високого рівня якості ВО (<http://surl.li/ocjk>). Сутність морального заохочення полягає в офіційному та прилюдному визнанні досягнень працівників та їх особливої ролі у загальних успіхах ЗВО. До прикладу, згідно Наказу №0207-VI від 13.05.2020р. “Про відзначення з нагоди Дня Науки України” оголошена подяка: І.О. Винниченко, завідувачу кафедри онкології і радіології, у номінації “Публікації у виданнях з високими коефіцієнтами впливовості”; А.М. Романюку, завідувачу кафедри патологічної анатомії, у номінації “Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів”; В.Ю. Гарбузовій, проф. кафедри фізіології і патології з курсом медичної біології, у номінації “Науковий керівник студентів-переможців Всеукраїнських студентських конкурсів наукових робіт та олімпіад” (дод. 6). З метою стимулювання розвитку наукових досліджень,

підготовки науково-педагогічних кадрів, відзначення особистого внеску окремих вчених університету, у відповідності до “Положення про додаткове преміювання вчених СумДУ за особливі досягнення у науковій роботі та підготовці науково-педагогічних кадрів” Версія 12. №0434-1 від 26.05.2020р (<http://surl.li/pexf>), встановлено порядок додаткового, до визначеного іншими нормативними документами, відповідного матеріального заохочення.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

В університеті наявний широкий спектр напрямів підвищення кваліфікації для педагогічних і науково-педагогічних працівників; проводиться системна організація та реалізація програм підвищення кваліфікації за участю Центру розвитку кадрового потенціалу СумДУ; налагоджений зворотній зв'язок з боку студентів при оцінці якості викладання навчальних дисциплін. До організації та реалізації навчального процесу залучені досвідчені професіонали-практики, роботодавці, представники професійних асоціацій, іноземні лектори.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Рекомендуємо добирати викладачів на ОПП 221 “Стоматологія” СумДУ з метою впровадження більшої кількості вибіркових дисциплін стоматологічного профілю з подальшою їх реалізацією; стимулювати викладачів до публікаційної діяльності.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ОПП має значний рівень узгодженості з якісними характеристиками Критерію 6 за всіма підкритеріями. Рівень професіоналізму НПП невідмінно зростає; ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів, зростанню їх викладацької майстерності. Розгалужена система підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників, залучення роботодавців, професіоналів-практиків до організації та реалізації освітнього процесу забезпечує досягнення визначених програмою цілей та ПРН. Питання, що потребує вирішення, стосується активізації публікаційної діяльності окремих викладачів за ОПП 221 “Стоматологія”.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

В університеті реалізована система субрахунків, де кожен структурний підрозділ має у розпорядженні окремі кошти для необхідних витрат. На веб-сайті СумДУ в розділі “Публічна інформація” опубліковано кошторис ЗВО за 2013-2020рр., фінансові звіти (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/financial-reports.html>), архів і плани державних закупівель. Також висвітлено розмір плати за навчання (<https://cutt.ly/3xEuVho>) і розмір плати за проживання в гуртожитку (<https://cutt.ly/bxEoGBK>). Гарант програми продемонстрував навчальні приміщення, в яких здійснюється освітній процес (фотозвіт у дод.6). Серед них: стоматологічний корпус, Університетська клініка, клінічні бази роботодавців (<http://surl.li/mryl>), спеціалізовані лабораторії (Біонанокондит, Регіональний центр “Екомедхім”, Лабораторія клітинних культур). Стоматологічний корпус оснащений аудиторіями, стоматологічними кабінетами, фантомним класом, комп'ютерними залами, рентген-кабінетом, зуботехнічною лабораторією. Аудиторії обладнані мультимедійним забезпеченням (проектори, телевізори та інтерактивні дошки). В Університетській клініці наявні 2 стоматологічні кабінети, що також використовуються в освітньому процесі. Рекомендуємо збільшити кількість фантомів, у тому числі пародонтологічних, стоматологічних симуляторів, по можливості, придбати обладнання цифрової стоматології. Бібліотека СумДУ загальною площею 590 м², містить 130000 друкованих видань і 7000 електронних документів, забезпечує обслуговування через сайт, електронний каталог, інституційний репозитарій. СумДУ має чітко побудовану бібліотечну інформаційну систему (<http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocSearchForm>), що в повній мірі забезпечує освітній процес необхідною навчально-методичною літературою. На зустрічі зав. бібліотеки О.В. Крицька розповіла, що бібліотека СумДУ має одні з найкращих фондів у регіоні, до яких реалізовано зручний та дієвий електронний доступ; щороку фонд бібліотеки збагачується на 3000 примірників, з яких 600 профільних; наявні електронні та друковані колекції підручників як

вітчизняних, так і зарубіжних авторів; є власне університетське видавництво і, відповідно, 50% забезпеченості дисциплін відбувається за рахунок навчально-методичних матеріалів викладачів ОП; існує окремий читальний зал стоматологічного профілю. Серед соціально-побутової інфраструктури для здобувачів та співробітників працюють гуртожитки студмістечка, їдальні та кафе, клуб інтелектуальних ігор, спортивно-оздоровчий центр “Універ”, водно-веслувальна та лижна бази, палац студентського спорту (<https://cutt.ly/PxADetr>). Зі слів проректора з науково-педагогічної роботи та фінансово-економічної діяльності В.О. Касьяненко університет є одним із 6-и ЗВО України, які беруть участь у реалізації проєкту з Європейським інвестиційним банком щодо енергосанації гуртожитків та навчальних корпусів. Етап проєктування станом на сьогодні завершальний та очікується процес розбудови у найближчі роки. Загальний бюджет проєкту для університету складає 11,5 млн євро.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що доступ здобувачів і викладачів до інфраструктури та інформаційних ресурсів СумДУ, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми є безоплатним. Здобувачі та НПП мають вільний доступ до особистих електронних кабінетів, бібліотечних ресурсів, перегляду та замовлення навчальної літератури on-line (<https://cutt.ly/uxoP1BP>), до наукометричних баз Scopus і Web of Science. Зі слів студентки 2-го курсу Ю. Котурги замовляти навчальну літературу зручно на сайті бібліотеки та можна отримати у зазначений час, проте окремі ексклюзивні видання можна читати лише в читальній залі. Всі друковані праці здобувачів і викладачів ОПП “Стоматологія” наявні в електронному репозитарію; власні методичні розробки, які ще не розміщені у бібліотечній інформаційній системі СумДУ, виставлені у Google-класах та на Google Диску. Для дистанційного доступу використовуються персональні електронні кабінети, платформа для дистанційного навчання “Mіx” із достатньою наповненістю: методичні рекомендації, презентації, конспекти лекцій та інші навчально-методичні матеріали. Для встановлення задоволеності інфраструктурою та інформаційними ресурсами проводяться тематичні опитування здобувачів і викладачів, спільні зустрічі зі здобувачами; активно в цьому напрямку працює студентське самоврядування. За результатами опитування, в університеті сформована потужна інформаційна підтримка здобувачів ВО з урахуванням їх інтересів та професійної спрямованості. Зокрема, на запитання “Чи задоволені Ви обладнанням аудиторій?” 64,7% респондентів відповіли “повністю задоволені”, 32,4% – “частково”; на запитання “Чи задовольняє Ваші потреби перелік електронних ресурсів та баз даних, що є в безкоштовному доступі?” – 52,9% опитаних повністю задовольняє, 38,2% – частково. Високий рівень задоволеності демонструють відповіді здобувачів на питання щодо умов проживання в гуртожитку: 29,4% із 55,9% респондентів, які проживають в гуртожитках університету повністю задоволені, 17,6% – частково. Також 67,4% із 70,6% опитаних респондентів, які користуються послугами їдальні, продемонстрували високий рівень задоволеності; із 41,2% опитаних, які зверталися для отримання медичних послуг, 26,5% – повністю задоволені, 14,7% – частково. Слід відзначити, що в університеті постійно збільшується аудиторний фонд із креативним простором, створюються приміщення “вільного” перебування, що використовуються для самостійної роботи здобувачів у позанавчальний час; діє стартап-центр СумДУ (<https://startup.sumdu.edu.ua/>), на базі якого проводяться навчальні курси, інтелектуальні ігри, майстер-класи, краштести проєктів. Проводиться велика кількість курсів від сторонніх організацій, відвідування яких у рамках навчання та/або підвищення кваліфікації є безоплатним. Викладачі СумДУ мають можливість вільного та безоплатного доступу до медіаресурсів університету: лабораторії віртуальної та додаткової реальності, центри створення вебінарів, тощо.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Для забезпечення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти функціонує студентське самоврядування (студентський ректорат, студентський директорат та профспілка), яке крім інших активностей, проводить роботу з агітації здорового способу життя, сексуальної освіти тощо. Так, В.В. Михайленко, студентський директор МІ під час зустрічі 4 розказав про проведення лекції з сексуальної освіти в машино-будівельному коледжі СумДУ (лютий 2021р.). Одним із базисних документів нормативної бази ЗВО є Кодекс корпоративної культури СумДУ, де прописана система цінностей та принципів, які мають поділяти усі причетні до університетської спільноти (<https://cutt.ly/ZxF5cOm>). Освітнє середовище цілком безпечне для життя і здоров'я, задовольняє потреби та інтереси усіх учасників освітнього процесу. За здобувачами освіти закріплені куратори, відбувається регулярне інформування про техніку безпеки, що було підтверджено академічною спільнотою під час співбесід. На засіданні Вченої ради проректор з адміністративно-господарської роботи періодично доповідає про стан санітарії, техніки безпеки та протипожежної сигналізації у ЗВО. На черговому засіданні було ухвалено рішення Вченої ради СумДУ з питань: “Стан роботи із забезпечення безпеки життєдіяльності університету та відповідних умов праці та навчання” із планом покращення та визначенням відповідальних за його реалізацію осіб (<https://cutt.ly/wcFoaf2>). Також чітко прописані правила внутрішнього розпорядку в студентських гуртожитках СумДУ, де в правилах проживання зазначені вимоги дотримання умов санітарії та безпеки в приміщеннях гуртожитку <https://cutt.ly/lcFotMo>. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій надає психологічну підтримку всім учасникам освітнього процесу українською, англійською та російською мовами на безоплатній основі (<http://surl.li/ffpx>). Також доступні on-line консультації. Для безпеки всіх учасників освітнього процесу в умовах розповсюдження COVID-19 згідно з Наказами ректора було вжито ряд заходів, спрямованих на зміни в організації навчального процесу в залежності від епідемічної ситуації (гібридний або дистанційний формат), контролю допуску

до університету працівників та здобувачів ВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/covid.html>). Завдяки проведеній кампанії щодо дотримання епідеміологічного захисту та профілактики інфікування COVID-19 вдалося запобігти масовим випадкам захворювання в гуртожитках та зберегти значну частину контингенту навіть під час онлайн занять. У 2020 р. іноземним студентам надана можливість отримання послуги “Medical Assistance”, яка дозволяє у віддаленому режимі отримати консультацію щодо стану здоров'я, провести корекцію лікування, моніторинг лабораторних показників, що особливо важливо в умовах суворого карантину, спричиненого COVID-19. Таким чином, освітнє середовище в цілому є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за ОПП “Стоматологія”, дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Здобувачі отримують організаційну та інформаційну підтримку через веб-сайти СумДУ, за допомогою персональних електронних кабінетів, а також завдяки інформаційним каналам зв'язку від студентського самоврядування. Із введенням загальнонаціонального карантину, підвищилась роль соціальних мереж Фейсбук, Телеграм, Вайбер як засобів розповсюдження інформації. Студентський директорат провів двотижневий онлайн тренінг “Школа студентського куратора” (08.2020р.); представники студуправління взяли участь в онлайн-тренінгах для професійного зростання у сфері блогінгу “Блогінг-канал адвокати” та комунікацій “Doctors Blog”. Змінило формат роботи і “Радіо Медичне”, перекваліфікувавшись в онлайн канал, який збирає під час ефіру до 400 учасників. Здобувачі пільгових категорій отримують соціальні стипендії, виконуються зобов'язання щодо забезпечення студентів-сиріт, фінансуються численні соціальні ініціативи: дотації комплексу громадського харчування, надання матеріальної допомоги, проводиться роз'яснювальна робота стосовно можливості отримання субсидій для зменшення оплати на проживання у гуртожитку. СумДУ на різних рівнях, у тому числі за ОП працює над питаннями працевлаштування здобувачів і випускників (діє відділ практики та інтеграційних зв'язків із замовниками кадрів). Проєкт “Університет, дружній до сім'ї” опікується питаннями гендерної рівності та рівних можливостей для здобуття професії молодими матерями-студентками у ЗВО. Зокрема, в центрі підтримки сім'ї “Студентський лелека” можна залишити дітей на час перебування батьків на навчанні. Для співробітників та здобувачів функціонує Університетська клініка та позаміський спортивно-оздоровчий центр “Універ” <http://surl.li/ffqb>. Доступна велика кількість спортивних секцій <http://surl.li/oasj>. Для легшої адаптації іноземних студентів до життя в Україні та навчання в ЗВО було розроблено мобільний додаток “Путівник іноземного студента СумДУ”. За результатами опитування здобувачів у 2020р. (<https://cutt.ly/9xFIGPh>) 73,5% зазначили, що задоволені методами викладання; 85,3% опитаних вважають, що вивченні дисципліни сприяли формуванню фахових компетентностей; 67,6% задоволені набутими під час навчання навичками soft skills; 82,6% задоволені існуючими можливостями отримання консультацій з навчальних питань. Розподіл відповідей здобувачів на питання щодо інформаційної підтримки засвідчує, що більше 90% респондентів позитивно оцінюють якість інформації, що представлена на Web-сторінках ЗВО. На співбесіді з фокус групою здобувачів не висловлювали зауважень чи скарг щодо якості організації освітнього процесу. Під час зустрічі 2 доц. Івахнюк Т.В. повідомила, що 4 роки тому ЗВО виграв грант на навчання викладачів основам Problem-Based Learning і відповідна методика навчання була впроваджена у викладацьку практику. Доц. Прімова Л.О. зазначила, що практика ведення електронних журналів оцінювання існує на деяких кафедрах, але поки ще не працює системно. Рекомендуємо розробити електронний журнал для кожної дисципліни.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

На ОПП 221 “Стоматологія” здобувачі з особливими освітніми потребами не навчаються. Разом з тим, ЗВО має доступні умови для навчання осіб з особливими потребами. При перегляді фото- та відео-матеріалів було встановлено наявність в Університетській клініці та стоматологічному корпусі пандусів на входах до будівель, в головному корпусі є спеціалізована туалетна кімната особистої гігієни. Ведуться роботи по встановленню піднімальних платформ для осіб з інвалідністю і табличок для аудиторій, надрукованих шрифтом Брайля. Під час перебування здобувачів із дітьми на навчанні є можливість залишити дітей в центрі підтримки сім'ї “Студентський лелека” (<http://surl.li/ffp>). Передбачається в якості опції навчання за індивідуальним графіком (<http://surl.li/ffcz>) та навчання в інклюзивних групах (куди також входять внутрішньо переміщені особи) <http://surl.li/ffqg>. Психологічна допомога здійснюється на системному рівні для всіх учасників освітнього процесу 5-ма психологами, серед яких працює 2 викладачі-чоловіки, які надають допомогу іноземним студентам чоловічої статі. На зустрічі 7 психолог П.І. Сахно розповіла, що психологічна служба в СумДУ працює з 2002 року, тому є багато напрацювань у цьому напрямку. Кількість звернень за минулий рік становила 6000. Роботу розпочинають ще з абітурієнтських позицій, цьому сприяє проведення заходу “Фестиваль науки”, на якому доносять основну інформацію про діяльність психологічної служби. На 1-у курсі в період адаптації сумісно з кураторами для зацікавленості та повторного звернення здобувача до психолога застосовують психодіагностичні методики. Під час проведення заходів, таких як День психолога, День толерантності, День психічного здоров'я, роздають роздаткові матеріали із висвітленням інформативної складової психологічної підтримки.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Процедура вирішення конфліктних ситуацій у СумДУ регламентується “Положенням про АД та етику академічних взаємовідносин” (<http://surl.li/ffat>), Кодексом корпоративної культури (<http://surl.li/ffay>), Кодексом АД (<http://surl.li/ffbb>), Наказом ректора “Про запобігання корупції” (<http://surl.li/ffbd>), “Положенням про організацію оцінювання здобувачами ВО якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін” (<http://surl.li/ffbe>). У 2019р. була створена Комісія з етики та управлінням конфліктами, яка займається врегулюванням конфліктів, що не вдалось вирішити на локальному рівні кафедри, факультету, студентського самоврядування та ректора. Крім порушень АД, комісія розглядає конфлікти порушення прав та свобод учасників освітнього процесу, будь-якої форми дискримінації, сексуальних домагань, прояви булінгу та ін. Анонімні повідомлення розглядаються комісією за умови надання фото-, аудіо- чи відео-доказів конфлікту. Комісія у тижневий термін з дня надходження повідомлення про конфлікт зобов'язана його розглянути та повідомити зацікавлених сторін про прийняте рішення. Серед інших способів повідомлення про конфлікт здобувачі відзначали найкомфортнішим зв'язок із куратором, органами студентського самоврядування. На веб-сайті СумДУ є форма для електронного анонімного звернення (<https://cutt.ly/ZxGewQx>). В анонімних опитуваннях здобувачів після завершення кожної дисципліни є питання про випадки корупції. На зустрічі 7 Д.Л. Циганюк, заст. голови Комісії з етики та управлінням конфліктами зазначив, що розгляд конфліктних ситуацій на рівні комісії відбувається, якщо не вдалось вирішити питання на рівні кафедри, інституту. А.Є. Артюхов, керівник групи сприяння АД, повідомив, що ведеться системна робота з превенції та вирішення конфліктів, а локальна нормативна база створюється на основі рекомендацій від НА. Н.Ю. Заїка, в.о. начальника юридичного відділу СумДУ, уповноважена з питань запобігання та виявлення корупції, зазначила, що для запобігання реального чи потенційного конфлікту інтересів в ЗВО створено систему шаблонів із наступним алгоритмом: якщо особа розуміє, що в його підпорядкуванні працює будь-хто з кола близьких осіб, має подати керівнику повідомлення про наявний конфлікт інтересів із зазначенням близької особи. Керівник, що отримав повідомлення, зобов'язаний подати ректору відповідну службову записку із запропонованими опціями для вирішення такої ситуації. З превентивних методів запобігання корупції, до посадових осіб, які зобов'язані здійснювати декларування доводяться методичні рекомендації, інструкції з правильного декларування. Н.Д. Світайло, керівник координаційного центру гуманітарної політики, повідомила про Кодекс корпоративної культури та постійний контроль і моніторинг через опитування, відкриті зустрічі віч-на-віч з ректором, задай питання декану, форуми самоврядування, які дають можливість інформувати здобувачів та бути проінформованими щодо наявних або потенційних порушень АД. На ОПП “Стоматологія” конфліктних ситуацій не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Серед сильних сторін до критерію 7 варто виділити: широку базу навчальної літератури серед ресурсів бібліотеки, яка в тому числі продубльована та доступна представникам університетської спільноти в електронному вигляді; представники Експертної ради роботодавців надають здобувачам вищої освіти можливість проходження навчання, виробничої практики та інтернатури на сучасних клінічних базах; для співробітників та здобувачів доступно багато позанавчальних можливостей, серед яких відвідування спортивно-оздоровчого комплексу “Універ” та низка спортивних споруд із відповідними секціями; університет опікується питаннями гендерної рівності; ЗВО задіяний в реалізації проекту з Європейський інвестиційним банком щодо енергосанації гуртожитків та навчальних корпусів СумДУ із загальним бюджетом у 11,5 млн євро.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Експертна група пропонує імплементувати наступні рекомендації щодо Критерію 7: для технічної підтримки людей з особливими освітніми потребами, крім пандусів, додати “кнопки виклику”; завершити роботи по встановленню піднімальних платформ / спеціально облаштованих ліфтів; збільшити кількість фантомів, у тому числі пародонтологічних, стоматологічних симуляторів, по можливості, придбати цифрове стоматологічне обладнання. Необхідно посилити інформування здобувачів та НПП про можливості участі в програмах академічної мобільності, професійних стажуваннях.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Фінансові та матеріально-технічні ресурси ОПП “Стоматологія” в Сумському державному університеті забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання. Доступ бібліотечної бази в електронному вигляді, механізм on-line замовлення літератури, створення та активне використання платформ дистанційного навчання ще до пандемії відображає направленість ЗВО на оптимізацію та діджиталізацію процесів та є безумовною перевагою в контексті Критерію 7. Навчальний відділ Медичного інституту активно консультує та комунікує зі здобувачами. Доступно багато позанавчальних можливостей. ЗВО опікується питаннями гендерної рівності та психологічної підтримки усіх учасників освітнього процесу. СумДУ регулярно бере участь та виграє гранти на матеріальну підтримку, що дає можливість стверджувати прагнення до вдосконалення та покращення матеріально-технічної бази. Експертна група вважає зазначені недоліки несуттєвими та тими, що не створюють перешкод для реалізації освітнього компоненту у контексті Критерію 7, проте рекомендує акцентувати увагу при створенні плану закупівель на забезпеченні новітнім професійним стоматологічним обладнанням, що відкриє безліч можливостей як для навчальної, так і наукової діяльності.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Вивчення внутрішньоуніверситетської нормативної бази СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua>) та спілкування із фокус-групами дають підстави стверджувати, що у ЗВО діє політика та система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОП регламентуються “Положенням про освітні програми вищої освіти СумДУ” (<http://surl.li/ffqp>), Методичною інструкцією “Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм” (<http://surl.li/ffqq>). Відповідно до зазначених документів і рекомендацій Ради із забезпечення якості відбувається щорічний перегляд та оновлення/модернізація ОП. Враховуються пропозиції гаранта, робочої проектної групи, Експертної ради роботодавців, здобувачів, академічної спільноти, випускників попередньої програми ОКР “Спеціаліст”, інших зовнішніх стейкхолдерів. Модернізована ОП проходить процедуру повторного затвердження. До прикладу, ОПП 2019 р. (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1370>) була переглянута відповідно до затвердженого Стандарту вищої освіти для другого (магістерського) рівня, спеціальності 221 “Стоматологія”: скориговано профіль ОП, переформульовано мету, змінений склад проектної групи, прописані програмні результати навчання, перерозподілено обсяг кредитів за низкою ОК, уточнена і деталізована форма атестації здобувачів ВО. В ОП 2020 року (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1373>) переглянута цілі ОП, програмні компетентності та результати навчання з урахуванням змін у місії та стратегії СумДУ (<http://surl.li/ffqm>); розширено мету (з ініціативи роботодавця М.О. Сметаніна); проаналізовано результати навчання за освітніми компонентами і встановлено їх відповідність програмним компетентностям і результатам навчання (за пропозицією проф. Л.Н. Приступи); узгоджено методи навчання, викладання і оцінювання за освітніми компонентами результатам навчання за ними та програмними компетентностями і результатами навчання; внесено зміни в навчальному плані (збільшено години практичної підготовки на виробничу практику). Дисципліни професійного спрямування доповнені результатами науково-пошукової діяльності викладачів. Враховано тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий і регіональний контексти, досвід вітчизняних та іноземних освітніх програм з метою покращення якості ОП та адаптації її в Європейському просторі (витяги з протоколів засідань у додатку 1). Всі пропозиції, що надійшли під час громадського обговорення проекту ОП від стейкхолдерів щодо покращення освітнього процесу було розглянуто та враховано в повному обсязі на засіданні РППГ та затверджено на засіданні Ради з якості Медичного інституту. Під час проведення акредитаційних зустрічей було з'ясовано, що залучення стейкхолдерів до процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми має справжній характер.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Здобувачі залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості через членство у РППГ (Д.В. Савченко, А.В. Лісовенко), Раді забезпечення якості Медичного інституту (представники органів студентського самоврядування: В.В. Михайленко – студентський директор МІ, А.Ю. Лісняк – перший заступник студентського директора МІ) та Раді забезпечення якості СумДУ (А.С. Григор'єва – студентський ректор, К.І. Балащенко – студентський проректор з навч.-наук. роботи) та Студентській агенції співдії якості освіти (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=200467f6-6e9b-ea11-8685-d4856459ca35&kind=1>). Через особисті електронні кабінети проводяться регулярні анонімні опитування здобувачів відповідно до “Положення про організацію оцінювання здобувачами ВО якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін” (<http://surl.li/ffbe>). Тематичні опитування здійснюються після завершення вивчення дисципліни щодо якості викладання кожного ОК, результати яких надсилаються в особистий кабінет викладача та до Центру забезпечення якості ВО СумДУ. За результатами аналізу оцінювання враховуються пропозиції здобувачів щодо підвищення якості навчання, проводиться щорічний конкурс “Кращий викладач очима студентів” (<http://surl.li/ffce>). Викладачі, які отримали низьку та критичну оцінку рівня якості організації освітньої діяльності зобов'язані пройти курси підвищення кваліфікації. Організаційне адміністрування та статистична робота виконується лабораторією виміру якості. Бюро моніторингу якості проводить аналіз результатів анкетування здобувачів, які враховуються при: формуванні рейтингу викладачів, кафедр, інститутів; прийнятті рішення про підвищення кваліфікації; вирішенні трудових відносин із НПП та визначенні терміну контракту. Семестрово

проводяться опитування студентів щодо якості освітнього процесу та задоволеністю освітньої програми. Зокрема, при вивченні оцінки здобувачів ВО щодо якості реалізації ОП “Стоматологія” на запитання анкети “Чи вважаєте Ви, що вивчені дисципліни сприяли формуванню загальних компетентностей, що є важливими для особистісного розвитку?” 20,6% респондентів обрали варіант “Так, цілком” та 55,9% - “Переважно, так”; на питання “Чи вважаєте Ви, що вивчені дисципліни сприяли формуванню фахових компетентностей, які є важливими для успішної професійної діяльності за вашою спеціальністю?” 44,1% опитаних обрали варіант відповіді “Так, цілком” та 41,2% - “Переважно так”, жоден із респондентів не обрав варіант відповіді “Ні”, що є підтвердженням високої якості змістовної складової ОП. Під час дистанційних зустрічей зі здобувачами А.В. Лісовенко підтвердив урахування його пропозицій щодо перегляду в навчальному плані за ОП години для виробничої практики через зменшення обсягу аудиторних годин і збільшення обсягу самостійної підготовки з виробничої практики (витяг з протоколів засідань РПГ і Ради з якості МІ), участь у регулярних опитуваннях також була підтверджена здобувачами.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об’єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

До процесів розробки, затвердження, перегляду, оновлення/модернізації ОП в якості партнерів залучаються роботодавці безпосередньо як рецензенти та/або експерти, та/або через спеціально створені структури: РПГ, Експертна рада роботодавців зі спеціальності “Стоматологія” (Наказ ректора №0514-І від 02.11.2017р., <https://cutt.ly/dxXF8tW>). До складу Експертної ради роботодавців входять: В.В. Савченко – головний лікар ОКЗ “Сумська обласна клінічна стоматологічна поліклініка”, М.О. Сметанін – директор КНП “Клінічна стоматологічна поліклініка” Сумської міської ради, В.В. Кекух – голова Асоціації приватно-практикуючих лікарів-стоматологів, Н.М. Боряк – головний лікар районної стоматологічної поліклініки м. Ромни та Н.П. Цецерська – головний лікар УКВ “Шосткінська стоматологічна поліклініка”. Залучення представників ринку праці проводяться через: - регулярні опитування у google-формах (<http://surl.li/obui>); - членство в атестаційній комісії випускників; - наданні клінічної бази для проходження здобувачами виробничої практики, а випускниками – інтернатури; - безпосередню участь у робочій проектній групі, експертизу та рецензування ОП. Крім цього, роботодавці можуть залишити свої пропозиції на сайті кафедри, де є пункт “Обговорення освітніх програм” (<http://surl.li/ffbx>). Під час зустрічі із роботодавцями вони зазначали, що активно користуються зазначеним сервісом та надають свої пропозиції, які враховуються при оновленні програм. Узагальнена статистика результатів опитування обговорюється на засіданнях Ради з забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Медичного інституту. Роботодавці брали участь у визначенні цілей програми та розширення її мети (М.О. Сметанін), програмних компетентностей і результатів навчання (В.В. Кекух). Н.М. Боряк запропонувала виокремити освітні компоненти, які входять в дисципліни з об’єднаною назвою: ОК 17, 22, 23, 25, 28. Від заступниці директора КНП “Сумська обласна клінічна стоматологічна поліклініка” І.С. Полякової надійшла рецензія, в якій рекомендовано зазначати в ОП відповідність професорсько-викладацького складу Ліцензійним вимогам. В.В. Савченко запропонував деталізувати освітню і професійну кваліфікацію в загальній інформації про ОП. Всі пропозиції було враховано та затверджено на засіданні Ради з якості Медичного інституту (витяг протоколу засідання №7 від 13.05.2020р. у додатку 1). Після затвердження ОП роботодавці здійснюють її періодичний перегляд для оцінки змістовності програми, навчальних планів, достатності обсягу практичної підготовки, відповідності знань і вмінь здобувачів вимогам ринку праці.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар’єрного шляху випускників освітньої програми.

Затверджено примірне положення про створення Асоціації випускників Сумського державного університету (<https://cutt.ly/oxXV3kA>). Станом на зараз відбувається створення інформаційної бази даних випускників СумДУ та асоціації випускників випускової кафедри стоматології, оскільки перший випуск за спеціальністю 221 “Стоматологія” відбудеться у 2021 році. Наразі, комунікація та аналіз траєкторії працевлаштування здійснюється серед працевлаштованих випускників ОКР “Спеціаліст”; на сайті кафедри стоматології створено портал сприяння працевлаштуванню випускників (спільний проєкт з Департаментом охорони здоров’я Сумської обласної державної адміністрації) із покрововим роз’ясненням щодо зарахування випускників, які навчалися за державним замовленням, вакансіями різних областей України та рейтинговим списком працевлаштування персонально кожного випускника СумДУ (<https://med.sumdu.edu.ua/pracevlashtuvannya-vipusknikiv/>). Випускники запрошуються до заповнення анкетування у Google-формах (<http://surl.li/obui>). Під час перегляду ОП було враховано рецензію від випускниці С. Личко, яка рекомендувала залишити години для аудиторних занять тільки для підсумкового захисту практики, а решту залишити під практичну роботу на базі проходження практики.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Відповідно до Наказу ректора про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ (<http://surl.li/kisk>), внутрішній моніторинг якості освітньої діяльності виконує Центр забезпечення якості вищої освіти, що включає такі підрозділи: як Бюро моніторингу якості вищої освіти, Лабораторію виміру якості вищої освіти та Студентську агенцію співдії якості освіти. Серед недоліків, виявлених Бюро моніторингу якості, є недостатня кількість консультацій за думкою здобувачів. Для виправлення цього недоліку кафедрою встановлено

додатковий день на тиждень для консультацій з навчальних питань за кожною дисципліною. На низький рівень академічної мобільності ЗВО відреагував додатковим поширенням інформації про програми академічної мобільності через особисті електронні кабінети, в опитування було включено питання щодо академічної мобільності з доповненою інформацією про можливості віртуальної мобільності в умовах пандемії, що було підтверджено під час спілкування з фокус-групами. Система забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в СумДУ забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в ОП та/або освітній діяльності з реалізації ОП. До уваги також беруться зауваження та пропозиції і, відповідно, формується основа для їх оновлення та модернізації “Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету” (Версія 03) від 19 січня 2021р., введено в дію Наказом в.о. ректора №0038-I від 19 січня 2021 р., <http://surl.li/ffqr>.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Попередніх результатів зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, що мають враховуватися під час модернізації ОПП “Стоматологія” немає, так як акредитація є первинною. Разом з тим, при розпрацюванні ОПП були враховані отримані зауваження та пропозиції при акредитації спеціальності ОКР “Спеціаліст” у 2018 році (sumdu_specialist_dentistry). Більшість із них реалізовано: забезпечено участь викладачів кафедри у підвищенні кваліфікації за кордоном з одержанням відповідних міжнародних сертифікатів; посилено підготовку викладачів для отримання сертифікату про володіння іноземною мовою на рівні B2; суттєво зросли показники результатів здачі Ліцензійних інтегрованих іспитів у 2020 році “Крок 1. Стоматологія” (71,6%), “Крок 2 Стоматологія” (94,7%).

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В СумДУ на високому рівні розвинена локальна нормативна база, що регламентує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості (ВСЗЯ) <https://normative.sumdu.edu.ua>. Інституційна структура ВСЗЯ в СумДУ складається з п'яти рівнів (<https://cutt.ly/pXBRWYo>). На 1-му рівні залучені здобувачі вищої освіти, які беруть участь у ВСЗЯ через проведення регулярних опитувань; на 2-му рівні здійснюється розпрацювання, затвердження, моніторинг та перегляд ОП робочою проєктною групою під керівництвом гаранта освітньої програми, представників групи забезпечення та випускової кафедри стоматології; на 3-му етапі відбувається розгляд, оновлення та вдосконалення ОП на рівні Медичного інституту, де задіяні органи студентського самоврядування, Експертна рада роботодавців, Рада із забезпечення якості; на 4-му загальноуніверситетському рівні долучені: Рада із забезпечення якості освітньої діяльності СумДУ; Центр забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти зі Студентською агенцією співдії якості освіти; навчально-методичний відділ; відділ ліцензування, акредитації та статистики; група сприяння академічній доброчесності; на 5 рівні залучені органи загального управління: Наглядова рада, Вчена рада університету та ректор. Стейкхолдери залучені до ВСЗЯ через участь у регулярних опитуваннях здобувачів, науково-педагогічного персоналу, роботодавців та випускників, а також через безпосередню участь у роботі РПП, співпраці органів студентського самоврядування з адміністрацією. В ЗВО працює комісія з етики управління конфліктами, яка розробила алгоритм ведення конфліктних ситуацій, згідно із яким при надходженні скарг (в тому числі анонімі з фото-, відео, чи аудіо-підтвердженнями) на засіданні комісії колегіально розглядаються шляхи вирішення цього питання. До комісії також входять представники студентства. Створено також систему шаблонів для запобігання реальному чи потенційному конфлікту інтересів, зобов'язання щодо обов'язкового декларування статків керівництва. В положенні про академічну доброчесність є пункт про притягання до академічної та інших видів відповідальності за порушення академічної доброчесності. Крім боротьби із наявними конфліктами, в ЗВО існує система культури якості вищої освіти, що сприяє превенції можливих порушень. Наприклад, наявна інституційна культура академічної доброчесності, з першого курсу введено дисципліну “Основи академічного письма”. Існує Кодекс корпоративної культури СумДУ (<https://cutt.ly/LxVPTAc>) для популяризації системи цінностей та принципів університетської спільноти. Під час обговорення із фокус-групами здобувачі, НПП та інші члени академічної спільноти СумДУ продемонстрували розуміння необхідності покращення якості освіти, налагоджену співпрацю та взаємодію всіх інституційних рівнів. На зустрічах із фокус-групами експертна група пересвідчилась, що стейкхолдери дійсно залучені до процедур забезпечення якості, вони розуміють важливість та роль своєї участі.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Серед сильних сторін у контексті Критерію 8 варто відмітити створення складного та дієвого унікального механізму функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, що складається з п'яти взаємопов'язаних інституційних рівнів контролю, кожен з яких ефективно діє в межах своєї відповідальності. В СумДУ наявна інституційна культура якості, а також атмосфера визнання її важливості. Забезпечення якості ОП включає розробку та реалізацію очікуваних результатів навчання, уважне ставлення до побудови програми, її змісту, організацію освітнього процесу, наявність навчальних ресурсів, процедури затвердження програм, моніторинг досягнень здобувачів, перегляд

програм (за участі зовнішніх експертів), взаємодію з ринком праці. Здобувачі вищої освіти задіяні у проектуванні та моніторингу ОП; проводяться регулярні опитування щодо якості освітньої діяльності. Присутній зворотній зв'язок із працевлаштувачами та випускниками попередніх ОП. Створено Експертну раду роботодавців, що функціонує з 2017 року; об'єднання стейкхолдерів є важливою складовою підтримання зв'язку між працевлаштувачами та ЗВО на регулярній основі.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Слабких сторін і недоліків у Критерії 8 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Внутрішня система забезпечення якості вчасно та професійно реагує на виявлені недоліки в реалізації освітньої програми, повністю задовольняє потреби та контролює обов'язки всіх учасників освітнього процесу СумДУ. Інноваційність ВСЗЯ полягає у створенні п'яти взаємопов'язаних інституційних рівнів контролю та налагодженому механізмі комунікації серед усіх департаментів ЗВО, задіяних у забезпеченні якості вищої освіти. Ефективність роботи в цьому напрямку підкріплена також потужною внутрішньо-університетською нормативною базою. В ЗВО наявна інституційна культура якості, яка має для університетської спільноти практичне, а не формальне значення. Регулярні опитування здобувачів постійно удосконалюються та містять широкий спектр питань щодо різних складових освітнього процесу. Для максимально ефективною, системною та сталою співпраці зі стейкхолдерами у 2017 році створено Експертну раду роботодавців, члени якої входять у Робочу проектну групу ОП "Стоматологія".

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу регламентуються "Положенням про організацію освітнього процесу СумДУ" (<http://surl.li/fezf>), Кодексом академічної доброчесності (<http://surl.li/ffbb>), Кодексом корпоративної культури (<http://surl.li/ffay>), Статутом СумДУ (<http://surl.li/ffrg>), які відкрито розміщені на сайті університету в окремій теці "Реєстр основної нормативної бази СумДУ" (<https://normative.sumdu.edu.ua/>). Наявний допоміжний пошуковий ресурс, що надає можливість швидко знайти необхідний документ за його назвою/ ключовими словами. За підтвердженням співробітників, здобувачів та представників студентського самоврядування під час співбесід, в університеті відбувається чітке інформування щодо введення, зміни, скасування нормативних актів через систему особистих електронних кабінетів. Інформування щодо правил та процедур, які регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу відбувається також на вступних лекціях для здобувачів першого курсу. Інформація на веб-сайті університету є загальнодоступною для всіх учасників освітнього процесу. Рекомендуємо впровадити АСУ "Електронний журнал" для контролю і аналізу академічної успішності і відвідування лекцій та практичних/семінарських занять відповідними структурними підрозділами університету, здобувачами та батьками. Це сприятиме відкритості навчання, своєчасному виявленню проблем засвоєння матеріалу, прогнозуванню та коригуванню подальшої навчальної діяльності. Під час зустрічі із різними фокус-групами експерти переконались, що всі учасники освітнього процесу ознайомлені зі своїми правами та обов'язками і дотримуються їх у межах ОПП.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

В СумДУ наявна практика оприлюднення на веб-сайті університету у "Каталозі освітніх програм" (<https://op.sumdu.edu.ua/#/>) проекту ОПП не пізніше, ніж за місяць до її затвердження, що регламентує розділ 6 "Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету" (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6do4a&kind=1>) з подальшим завантаженням верифікованої освітньої програми. Слід відзначити практику додаткового інформування-запрошення до обговорення освітніх програм (<http://job.sumdu.edu.ua/discussion-educational->

programs). Пропозиції та зауваження від роботодавців, представників ринку праці, випускників та всіх зацікавлених сторін надсилаються на пошту скриньку info@job.sumdu.edu.ua або через заповнення онлайн-форми. На зустрічі зі стейкхолдерами М.О. Сметанін, директор НКП “Міська клінічна стоматологічна поліклініка”, член РПГ та ради роботодавців підтвердив регулярну практику розміщення проєкту ОПП усіх редакцій на сайті ЗВО та додаткове поінформування-запрошення до обговорення, а також розповів про проведення регулярних зустрічей Експертної ради роботодавців (3 рази у 2020 році), де обговорюються пропозиції та зауваження щодо змісту ОП, які згодом враховуються гарантом ОП, ВЗСЯ та керівництвом СумДУ. На тій самій зустрічі І.С. Полякова, заступниця директора КНП “Сумська обласна клінічна стоматологічна поліклініка” повідомила про проведення опитувань серед лікарів на клінічних базах щодо рівня знань здобувачів під час виробничої практики. Можливість надати пропозиції та зауваження із подальшим їх розглядом була надана стейкхолдерам у період з 21.03.2020р. по 24.04.2020р. через оприлюднення проєкту ОПП (2020) для громадського обговорення на офіційному веб-сайті СумДУ. Гарантом програми надано фотопідтвердження розміщення проєкту ОПП на сайті ЗВО, а також таблицю отриманих пропозицій та зауважень, що надійшли від стейкхолдерів (документи долучаються до додатку 1). Під час проведення акредитаційної експертизи на сайті ЗВО був розміщений проєкт ОПП (2021) у термін з 26.02.2021р. по 27.03.2021р.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На веб-сайті СумДУ своєчасно було опубліковано інформацію про ОПП 221 “Стоматологія”, включаючи її цілі, очікувані результати навчання, компоненти, розширені силабуси всіх навчальних дисциплін, що входять до освітньо-професійної програми (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1373>). На зустрічі зі стейкхолдерами, В.В. Савченко, директор КНП “Сумська обласна клінічна стоматологічна поліклініка” та член Експертної ради роботодавців запевнив, що відбувається своєчасне залучення працевластців до регулярного перегляду та рецензування ОПП, налагоджена ефективна комунікація між ЗВО та представниками ринку праці. Разом з тим, у вкладці “Освіта” у спеціально сформованій теці “Виробнича практика” рекомендуємо розмістити навчальні програми дисциплін по проходженню виробничої практики за ОПП 221 “Стоматологія”; у вкладці “Загальні положення” цієї ж папки своєчасно розміщувати Накази ректора, що вводяться в дію. В розділі “Приймальна комісія” слід сформувати папку “Архів” із правилами прийому та рейтинговими списками вступників за минулі роки. На веб-сайті СумДУ необхідно зробити інформаційне наповнення про склад та діяльність представників органів студентського самоврядування. В університеті наявна злагоджена система особистих кабінетів, яка в залежності від типу користувача відкриває певний набір можливостей для користування єдиною інформаційною платформою. Гарант ОПП проф. Ю.В. Лахтін продемонстрував наповненість свого особистого електронного кабінету та дистанційної платформи Міх. Доступу до навчально-методичних матеріалів усіх викладачів експертна група не мала; зі слів гаранта, технічно це зробити неможливо, оскільки кожен НПП працює за особистим логіном та паролем з власне розробленими необхідними матеріалами для підготовки здобувачів вищої освіти до занять. Сайт СумДУ зручний у користуванні, доступний до сприйняття, інформація чітко розподілена по структурних блоках, що також засвідчує доступність розміщеної інформації для зацікавлених сторін. З переходом на дистанційне навчання через карантинні обмеження, інформування здобувачів здійснюється через усі можливі засоби комунікації, що сприяє повноцінному та своєчасному інформуванню усіх учасників освітнього процесу.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

ЗВО дотримується принципів прозорості та публічності у своїй діяльності. Підтверджено не формальну, а реальну залученість зацікавлених сторін до процедури внесення змін до ОПП, існує практика додаткового інформування та запрошення до обговорення освітніх програм усіх стейкхолдерів. Процедура затвердження ОПП є прозорою і публічною, наявна у вільному доступі. Особливої уваги заслуговує сайт, який завдяки своїй логістиці забезпечує зрозумілий та вільний доступ до інформації для всіх зацікавлених сторін. Інформація, подана на сайті, є актуальною, своєчасною та достовірною.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Рекомендуємо у вкладці “Приймальна комісія” додати папку “Архів” із правилами прийому та рейтинговими списками вступників за минулі роки; у вкладці “Виробнича практика” розмістити робочі навчальні програми виробничої практики для здобувачів ОПП “Стоматологія” 2-5 курсів; у вкладці “Загальні положення” цієї ж папки своєчасно розміщувати Накази ректора, що вводяться в дію; на веб-сайті СумДУ оприлюднити інформацію про склад та діяльність представників органів студентського самоврядування. Рекомендуємо імплементувати електронний журнал, який є не тільки інструментом моніторингу успішності здобувачів, але й інформаційним ресурсом дистанційного навчання.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

На ОПП "Стоматологія" права та обов'язки учасників освітнього процесу зрозумілі, чіткі, підтверджені відповідними нормативними документами, які постійно оновлюються відповідно до потреб та умов роботи. Проект ОПП оприлюднюють на офіційному веб-сайті в терміни, необхідні для одержання пропозицій та зауважень усіх стейкхолдерів. На веб-сайті ЗВО для всіх зацікавлених сторін була точно та достовірно висвітлена інформація щодо ОПП 221 "Стоматологія" усіх редакцій, навчальний план, силабуси, наявний відкритий доступ до установчих, нормативних та внутрішніх документів. Виявлені недоліки щодо відсутності оприлюднення інформації про склад та діяльність представників органів студентського самоврядування, документів по проходженню виробничої практики, а також наданих рекомендацій по впровадженню електронного журналу не є суттєвими та визначають відповідність Критерію 9 встановленим вимогам на рівні "В".

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Якість реалізації ОПП 221 "Стоматологія" СумДУ справляє позитивне враження, звертають на себе увагу сильні сторони та позитивні практики, якісна організація освітнього процесу, атмосфера конструктивної взаємодії та відповідальності усіх учасників освітнього процесу. ЗВО якісно організував проведення дистанційних зустрічей. Гарант ОПП забезпечив присутність осіб, визначених у програмі для кожної зустрічі в погоджений час, а також надав всі необхідні документи для проведення акредитаційної експертизи.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	A
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

А

Критерій 9. Прозорість та публічність

В

Критерій 10. Навчання через дослідження

не застосовується

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Додаток 2.pdf</i>	ai7U69WYY/UfKsCQmj+eSwQUtOoM3NCoFhyIRjg6YGs=
Додаток	<i>Додаток 3.pdf</i>	p5B3keEJMOCTU+cOfTvRn4aUS51LiX559BSOtWyuqOEE=
Додаток	<i>Додаток 1.pdf</i>	sGPzo9NkEcQLUXtuxEGEYj8Qh2d5QHcuz9wGJfeU6cs=
Додаток	<i>Додаток 4.pdf</i>	EA4i2QtYkzFDhifWYs3iAEFm9aPp9i/tEopluZrKhFU=
Додаток	<i>Додаток 6.pdf</i>	248x3rLJzoazldP97xui+XQCYGpAoy3Eoy4IWtooErM=

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Гаджула Наталія Григорівна

Члени експертної групи

Савельєва Наталія Миколаївна

Айрапетян Кароліна Артурівна